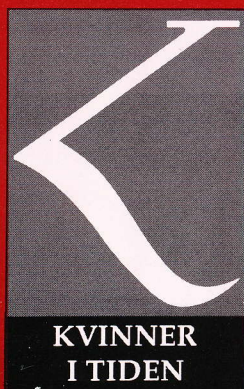

Nr 4 1995 40 kronor (befriad från moms)

Vi Männskor

Svensk-norskt tema
om EU

– samarbeide med tidskriften
Kvinner i Tiden

Ansvariga utgivare har ordet

Oscar II:s valspråk var *Brödrafolkens väl*. När Oscar blev kung 1872, hade unionen med Norge varat i nästan sextio år. Man kan tänka sig att han med sitt valspråk ville lugna de oregerliga normmännen. Men normmännen lät sig inte lugnas. De ville styra sig själva, och var 1905 beredda att gå ut i krig för sin självständighet.

Lyckligtvis klarade kloka förhandlare att undvika kriget den gången. Idag visas den svensk-norska krisen 1905 upp som ett positivt exempel på fredlig konfliktlösning.

Men ingen vet hur det hade gått om Norge inte hade tvingat fram en upplösning av unionen den gången. Vi hade kanske levt i en skandinavisk federation med gemensam flagga, gemensam valuta och Karlstad som gemensam huvudstad?

Då hade säkert Sverige dragits in i andra världskriget, och landet hade inte efter kriget kunnat dra fördel av att resten av Europa låg i ruiner.

Den norska oljan skulle idag ha räddat Sveriges dåliga ekonomi. Men innan dess skulle den svenska flyttlasspolitiken ha avfolkat Norge när fiskare och småbönder tvingats bort från fjordarna till industriarbeten i Trollhättan och Göteborg.

Den norska nationalismen hade säkert inte låtit sig hejdas. Man kan tänka sig upplöpp varje 17 maj, ett datum som sågs med oblidla ögon av svenska kungen.

Det var nog bra att det gick som det gick. Två självständiga länder i fredligt samarbete, med samma syn på välfärdspolitiken, med samma internationella engagemang och samma respekt för mänskliga rättigheter.

Så kom folkomröstningen om medlemskap i den Europeiska Unionen 1994. Sverige sa ja, medan Norge sa nej. Ett år efter folkomröstningen blomstrar den norska ekonomin som aldrig förr, medan Sverige tvingas av EU:s så kallade konvergenskrav till allvarliga nedskärningar i välfärden. Majoriteten av svenska folket ångrar att de lät sig luras av den oheliga alliansen mellan Carl Bildt, Ingvar Carlsson och Marit Paulsen, medan normmännen klagat över att Gro med hjälp av EES-avtalet smyganpassar landet till EU, trots att det norska EU-motståndet faktiskt är starkare idag än det var vid folkomröstningen.

Vi Män och *Kvinner i tiden* tror på nordiskt samarbete. Vi känner varandra väl, har samma syn på livet och politiken.

Båda tidningarna engagerade sig inför folkomröstningen aktivt mot ett EU-medlemskap. När nu våra länder gick skilda vägar, tycker vi det är intressant att undersöka hur det har blivit efter ett år. Vi tror det är viktigt för oss alla att skaffa sig kunskaper om livet på andra sidan Kölen. Därför beslöt vi att som ett experiment göra ett gemensamt tidningsnummer.

Av praktiska skäl har inte tidningarna blivit helt identiska (vi har olika tryckerier, använder olika illustrationer och en del eget inhemskt material), men de allra flesta artiklarna återfinns både i *Vi Män* och i *Kvinner i tiden*.

Visst ekonomiskt stöd till utgivningen har vi fått från Föreningen Norden. Det tackar vi för!

Kvinner i Tiden

Ansvarig utgivare:

Eva Bernhardsen

Redaktör:

Ellen Alexandra Lothe

Aase Bang Eva Bernhardsen

Omslag:

R. Andersson

Baksida:

Gunnel Atlestam

Innehåll

Nr 4 1995 – Årgång 48

Vi Män skor ges ut av Svenska Kvinnors Vänsterförbund med 4 nummer per år. För åsikter som framförs i artiklarna svarar respektive författare. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera inkommet material och ansvarar endast för beställt material.

Redaktionsadress:

Linnégatan 21
413 04 Göteborg
Tel: 031-42 28 94
Fax: 031-14 40 28
E-mail: gunnel@tripnet.se

Ansvarig utgivare:

Aase Bang

Redaktör:

Gunnel Atlestam

Redaktionskommitté:

Gunnel Atlestam, Aase Bang,
Madeleine Bergmark, Erni Friholt,
Zaida Hagman, Marianne
Lindström, Birgitta Nilsson,
Lotta Wide

Layout:

Lotta Wide

Prenumeration:

4 nr/år 140 kr
Gåvoprenumeration 140 kr
Stödprenumeration 200 kr
Postgiro: 90 24 - 1

Skriv till oss!

Vi välkomnar alla bidrag!
Vi vill gärna ha synpunkter på
tidningen!

Nästa nummer utkommer:

4 mars

Manusstopp:

15 januari

Tryck:

Nittorps Offset AB

EU är gammalmodigt Birgitta Rang	4
Kvinnorna räddade Norge Magnhild Folkvord	8
EMU – ett patriarkalt högerprojekt Johan Lönnroth	9
EU-krönika Gunnel Atlestam	13
Margareta Winberg: – Jag skulle fortfarande ha röstat nej	14
Anne Enger Lahnstein: – Ännu fler skulle ha sagt nej idag Marit Dalen	15
EU-harmoni för indisk vän Erni Friholt	16
Hellre sopor än billig mat GA	16
Vad kostar EU? Och vad får vi för pengarna? Aase Bang	17
EU blir ett narkotikaliberalt centrum Kenth Karlsson	18
Vad är EU:s pelare?	20
Sabine Kenth Karlsson	21
Kusinerna från landet Bengt Hurtig	23
Om Kvinnofolkshögskolan inte fanns måste vi uppfinna den Gunhild Kyle	24
Färöarna – del av Danmark men utanför EU Olga Olaussen	26
Vi behöver fler jordklot om vi inte stoppar rovdriften Karin Svensson Smith	28
Ungdomar om EU Rebeckah Janse	31
Always go forward Gunnel Atlestam	32
Nytt konsulat på Orust för andliga republiken Zitzer Rebeckah Janse	34
KDV firar 50 år Aase Bang	35
Konstnärsporträttet – Hannah Ryggen Lisbet Ahnoff	36
Ny jämställdhetsminister GA	38
Om böcker	39
Serie: Kvinnomärkt Cecilia Häggström	41
Korsord Madeleine Bergmark	42
Recept – svensk husmanskost Gunnel Wide	43

EU är gammalmodigt

Hur har livet för kvinnorna i Sverige förändrats sedan vi blev riktiga "europeiskor", dvs medlemmar i EU? Det var uppgiften för min artikel, men den har jag inte kunnat uppfylla. Var skulle jag ha funnit det material som skulle ge mig vägledning? Före valet till riksdagen och folkomröstningen om EU var det en regel att TV, radio och tidningar förmedlade vad kvinnor tyckte och krävde. Kvinnor var en faktor att räkna med i de flesta sammanhang. Nu har allt återgått till det gamla vanliga. Jag blir visserligen förbannad över detta tillstånd – över att det åter är män som hörs och syns mest i radio och TV, över att journalister ställer livsviktiga frågor till makthavare eller åtminstone den "självklara" följdfrågan – men annars sörjer jag fortfarande över att vi förlorade omröstningen i november i fjol. Jag sörjer över att behöva vara med i en odemokratisk statskonstruktion, men jag

sörjer minst lika mycket över att min nordiska referensram, som jag sedan många år vant mig vid, har rubbats utan att jag kunnat göra något åt det. Sverige "hör inte längre ihop" med Norge. Tänk om fler män hade kommit till insikt om att EU är ett gammalmodigt patriarkalt fäste – och röstat som majoriteten kvinnor gjorde.

Nu har många ångrat att det röstade ja till EU. Det blev inte som de hade hoppats. Politikern och andra makthavarens löften infriades inte. Inte ens maten blev billigare. Att det inte finns någon ångervecka i politiska sammanhang vet alla. Men så fort tillfälle gavs bestraffade folkmajoriteten det etablerade samhällets företrädare. Runt 60% deltog inte i valet till EU-parlamentet i september.

I TV-bevakningen på valdagens kväll fångade Carl-Henrik Svenstedt på kornet vad det var fråga om "Folk går inte på dåliga fotbollsmatcher heller".

Vi är med i EU, vi är med i EU...
Det är svårt men naturligtvis nödvän-

digt att bryta handlingsförklaringen och tänka framåt!

Under åtminstone 5-6 år har många av oss ägnat massor av tid till att förstå "EU-frågan", debattera och propagandera. Vi är inte nu förvånade över att **anpassningen** till EU, som startades i smyg under slutet av 1980-talet bara fortsätter. Det hemska är väl att det går med sådan rasande fart. **Konvergenskraven skall uppfyllas! Punkt, slut!**

Göran Perssons stilla stämma ljuder genom TV-rutan, den dröjer sig kvar i rummet. Småleendet framträder på det något lutande huvudet. Tryggheten personifieras inför våra ögon. Patriarkatet har som alltid behov av sina landsfäder.

Vad Göran Perssons tankar egentligen rymmer får vi inte ta del av.

Att uppfylla konvergenskraven kräver naturligtvis stora uppoffringar. Sverige skall följa den plan som EU utstakat! Många med mig vet att det är vår välfärdsstat som står på spel. Slutresultatet kommer att bli densamma som vid de senaste skattereforme-

Bild: R. Andersson

rna och bankkriserna, en omfördelning från de fattigare till de rikare – i den riktningen fungerar omfördelningsmodellen som smart. Ytterligare ett steg tas mot ett tvåtredjedels-samhälle.

Den svenska modellen

Den nordiska välfärdsmodellen, med sina fel och brister, är det första försöket i världen att på nationsnivå sätta ett pris på kvinnors omsorgsarbete. Jämställdhetspolitiken gav resul-

tat. FN utnämnde Sverige till det land som nått längst med att förse en majoritet av landets kvinnor med rimliga levnadsregler. Vi som lever här vet att denna välfärdsstat inte har varit ett himmelrike, men en **förutsättning** för att kvinnor både skulle kunna ta till vara på sina rättigheter och delta i utvecklingen av landet.

Nu pågår nedmonteringen av denna unika modell. Att många makthavande män betraktar omsorgsarbetet som tärande ur ekonomiskt perspektiv underlättar naturligtvis processen. I själva verket slår de bara vakt om sina egna privilegier. Vore en reell jämlikhet mellan kvinnor och män deras mål så skulle de inse nödvändigheten av att utveckla i stället för att avveckla modellen.

Inför valet 1994 blev det feministiska angreppet på den svenska grenen av patriarkatet mycket påfrestande för det politiska etablissemangen. Hotet om ett eventuellt kvinnoparti i riksdagen framkallade skräck.

I ljuset av det som har skett kan man se den svenska ekonomins beroende av den internaliserade kapitalmarknaden som en räddande ängel för männen i deras kamp mot kvinnornas krav på en utvidgad och fördjupad jämlikhet.

"Tyvärr, vi har inte råd!"

Lösenordet för varje problem som har med framtiden att göra har blivit **ekonomisk tillväxt**. Utan denna går det inte att göra något åt vare sig jämlikheten mellan könen eller i samhället i övrigt.

Och för att ekonomisk tillväxt skulle bli möjlig måste landet gå med i EU. Majoriteten av politikerna lärer sig med näringslivets toppar och det fackliga etablissemangen. Trots denna starka liering lyckades man inte få en majoritet för ja-sidan förrän fackliga ordföranden som Lillemor Arvidsson

och Inger Olsson i TV deklarerade att de tagit ställning för svensk anslutning till EU.

Jämlikhet mellan könen står inte längre högt upp på den politiska dagordningen. Hade det varit så skulle det föresvävat åtminstone en del av makthavarna att den ekonomiska politiken måste omfatta en omfördelning av pengar från män till kvinnor på område efter område. Den könskonflikt som utmärker också vårt manssamhälle lades åt sidan vid EU-inträdet för andra "större" bekymmer.

För kvinnor viktiga politiska frågeställningar, som t.ex. sex-timmars arbetsdag och delat omsorgsansvar står inte på dagordningen. Detta klargjorde jämställdhetsministern Mona Sahlin nyligen:

"Det är helt uteslutet att vi skulle ha råd med arbetsförkortning idag." (Arbetet Nyheterna 12/10 1995)

Systemskifte

Minns ni hur ja-till-EU-förespråkande kvinnor självsäkert yttrade *"Inte kommer vi svenska kvinnor att gå tillbaka till hemmet!"* Tusentals, både kvinnor och män, har tvingats ut i arbetslösheten under senare år. Om det beror på svenska kronans låga värde eller den kontinuerliga EU-anpassningen eller en kombination av de två kan jag inte avgöra. Men förändrad och försämrad arbetsmarknadspolitik liksom nedrustningen inom den offentliga sektorn kommer obevekligen att tvinga fler kvinnor tillbaka till hemmet.

LO-kvinnor, som arbetar i den "utdömda, oekonomiska" offentliga sektorn, har in på bara skinnet fått känna av den kontinuerliga försämringen sedan mitten av 80-talet. Den nyligen utgivna LO-rapporten *Klass och kön* 1995 talar sitt tydliga språk.

"Politikerna bollar med miljarder och konstruerar sparförslag som ra-

Birgitta Rang
Bild: Rebeckah Janse

serar tillvaron för lågavlönade och arbetslösa men bara påverkar deras eget liv marginellt. Glappet mellan köskborden och talarstolarna är stort. Tillvaron för kvinnorna längst ned på klasstrappan blir alltmer pressande. Ilskan och misstron mot politikerna växer. Vi kan tala om en förtroendekris för demokratin. Det kan vara på sin plats att påminna om att det var kvinnorna som bestämde sig sist i 1994 års val liksom inför folkomröstningen till EU. "Det handlar inte längre om smygande förändringar utan om ett öppet systemskifte."

Vi var på väg mot en spirande utveckling av ett mer jämlikt samhälle, men när den sattes på prov höll den inte. Skilda politiska värderingar av den offentliga sektorns omvårdande del och av en daglig arbetstidsförkortning till sex-timmars arbetsdag har

förtydligt motsättningarna mellan det etablerade manssamhället, lierat med vissa kvinnor i maktställning, och en majoritet av kvinnorna, stödda av vissa män.

Vi är många, vi är hälften

I alla samhällen över jorden är det fortfarande män som bestämmer över vad "vi" har råd med. Världens kvinnor har därför ett svårt och omfattande politiskt arbete framför sig. Kvinnor har samlats till möten och konferenser över världen och formulerat politiska program i vilka de lyft fram en ekonomisk omfördelningsprincip, global liksom könsmässig, som politiskt riktmärke. Det faktum att 20% av världens befolkning, människor i industriländerna, år efter år utnyttjar 80% av jordens resurser har varit en viktig gemensam utgångspunkt.

Ett återkommande krav i de kvin-
nopolitiska programmen har därför
varit att industriländernas befolk-
ningar måste minska sin konsumtion.
Vår livsstil är minst sagt problema-
tisk. Många av de framförda kvinno-
politiska kraven är på kollisionkurs
med det etablerade manssamhällets
allmänpolitiska värderingar.

**Men ur denna politiska motsätt-
ning skulle de framtidsytande sam-
talen kunna växa fram.** De skulle
kunna handla om innehållet i begrepp
som tillväxt, arbete och fritid utifrån
frågor som *Vilken slags? För vem?* och
På vems villkor? Det är väl ändå ingen
som på allvar tror att den ekonomis-
ka tillväxten á la Persson, Bildt eller
Carlsson kommer att ge heltidsjobb
åt alla eller överhuvudtaget jobb åt
alla. Vem som formulerar problemen
och bestämmer dagordningen blir till
slut oerhört betydelsefullt.

Inför framtiden

- * Hur ser vår strategi ut? Vilka fråge-
ställningar är viktigast just nu?
- * Hur ser en välfärdsmodell ut som
tillfredställer våra behov?
- * Hur organiserar vi oss framöver?
- * Hur förhåller vi oss till EU-organi-
sationen?
- * Vilka kan vi liera oss med?
- * Vilka kan/vill vara budbärare och
hur skall vi i vår tur stödja dem?
- * Och till sist men inte minst: Vilka
ekonomiska medel har vi tillgång till?
I "vi" här ovan räknar jag in kvinnor
jag har mött som inte funnit en form
för sitt engagemang, men också kvin-
nor jag har samtalat med i etablerade
kvinnogrupper, inom och utom Nor-
den, som bekymrat talat om organi-
sationsproblem. Det gäller också
kvinnor som varit aktiva i kampanje-
rna mot EU t.ex. "Kvinnor i Norden
mot EU."

Hur förhåller vi oss till lobbyis- men?

Efter EU-inträdet har en lobbyorga-
nisering bland kvinnor i Sverige på-
börjats. Några av lobbygrupperna är
*Swe Q, Nationell samverkan mellan kvin-
noförbund och nätverk; SKEN, Svenska
Kvinnors Europa Nätverk och Mälarda-
lens lobby.* I Bryssel finns det *NWN,
Nordic Women Network.*

Inom EU finns en kvinnolobby, *Eu-
ropean Women's Lobby (EWL)*, som or-
ganiserar ca 2.500 olika kvinnogrup-
per i EU-länderna. Lobbyen samlar allt
från radikalfeminister till husmorsor-
ganisationer. EWL verkar för jäm-
ställdhet för kvinnor i EU-länderna.
Inför regeringskonferensen 1996 har
EWL format en särskild kvinnogrupp
som under 1995 skall arbeta intensivt
för att feminisera EU.

När Maastrichttraktatet skall revi-
deras hoppas man att diskussionen
om lika möjligheter för män och kvin-
nor skall få ett stort utrymme. Kvin-
nolobbyn försöker få jämställdheten
att bli en ny "pelare" som traktatet
skall vila på. I gruppen ingår en kvin-
na från varje EU-land, dessutom in-
går en kvinna från Norge därför att
kvinnolobbyn ansåg att det nordiska
synsättet skulle stärkas.

"Försvarsstrid"

Det vore intressant med information
om resultat och representation och det
vore intressant att veta hur olika lob-
bygrupper förhåller sig till nedanstå-
ende fundering från Gunilla Thor-
gren:

"Frågan är om den ökade interna-
tionaliseringen i kombination med
den manliga konsensusinställningen
att välfärdsstaten (läs kvinnorna) är
för dyr, kommer att tvinga fram en
skiktning av kvinnokollektivet... eller
om det finns en motkraft bland kvin-
norna själva som kan försvara det vi
en gång har uppnått. I den här frå-

gan, liksom alla andra när det gäller
internationaliseringen, handlar det
om en försvarsstrid. Då är frågan vil-
ka grupper finns det idag som är be-
redda att utföra en försvarsstrid för
den svenska välfärdsmodellen."

(Pockettidningen R, 3-4 1990 *Det nya
Europas pigor*)

Så till sist en liten historia, berättad
för mig av en norska vid kvinnokon-
ferensen i Åbo sommaren 1994. Den
påminner mig om vägledande svens-
ka politikers ambition att exportera
den svenska välfärdsmodellen till EU.

En mus och en elefant gick över en
hängbro. Musen vänder sig om till
elefanten och säger: "Känner du hur
det gungar efter oss?"

Birgitta Rang

**"Ett så feminiserat samhälle som det
svenska har svårt att klara sig i in-
ternationell konkurrens med mer
virila system."**

Oscar Schwartz (Jämsides Nr 2-95)

Ralf Dahrendorf, professor i sociolo-
gi och f.d. EG-kommissionär har i en
nypublicerad bok framhållit att "det
land som vill hävda sig i den globa-
la konkurrensen tvingas acceptera
förändringar som underminerar so-
cial samhörighet och politisk frihet.
Det är ett pris som utkrävs av den
snabba omvandlingen och dess krav
på flexibilitet och anpassningsbar-
het."

(DN, 23/9-95)

Kvinnorna räddade Norge

Den norska regeringen försökte glömma den norska nej-segern så fort som möjligt. Trots att Norge inte har några ekonomiska problem skär man ner på den allmänna välfärden – en EU-anpassning. Men möjligheterna att påverka och att handla självständigt finns i alla fall kvar i Oslo!

Magnhild Folkvord, aktiv i Kvinnor i Norden mot EU, ger en lägesrapport från Norge.

Vid en tillbakablick över året som gått sedan omröstningen är det viktigt att hålla i minnet att det var kvinnorna som sade NEJ den 28 november 1994, 57 procent av kvinnorna och bara 48 procent av männen röstade nej. Det betyder att om männen hade fått bestämma själva, så hade Norge nu varit med i EU. Med utgångspunkt från detta är det naturligt att speciellt se på varför kvinnorna röstade nej, och vad som har hänt med "kvinnofrågorna".

Det var i särskilt hög grad offentliganställda kvinnor som sa nej. Av t.ex. de som arbetar inom hälsa och utbildning röstade 63 procent av kvinnorna nej, men bara 43 procent av männen. Men omsorgen om välfärdsstaten var ett viktigt argument för långt fler kvinnor än de som har sin arbetsplats inom den offentliga sektorn.

I övrigt var *demokrati* och *medinflytande* de argument som de flesta som röstade nej ansåg vara de viktigaste, enligt opinionsundersökningarna på valdagen. Vad har då hänt på dessa områden?

Allmänt kan man säga att regeringen försökte glömma den 28 november och NEJ-segern så fort de bara kunde. Den förda regeringspolitiken har huvudsakligen gått ut på att i det tysta driva en så effektiv EU-anpassning som möjligt – med nedskärningar i de offentliga utgifterna som ett överordnat mål. Eftersom Norge är knutet till EU genom EES-avtalet, genomförs förändringar på område efter område utan diskussion.

Ett ganska färskt exempel är det som nu ska ske med Televerket. EU önskar full liberalisering av telemarknaden – och den norska regeringen följer upp med en stortingsproposition som förbereder en avveckling av det norska telemonopolet. Motsvarande saker har hänt på många områden, och i de flesta fall har det väckt kraftiga folkliga protester.

Innan den 28 november fick vi höra många dystra spådomar om hur eländigt det skulle gå med norsk ekonomi och konkurrensförmåga om vi skulle stanna "utanför". Statsministern argumenterade starkt för att vi måste gå med i EU för att säkra ekonomin så att vi skulle få råd att behålla den norska välfärdsstaten.

Idag måste även de som sitter vid makten erkänna att "det går strålande för Norge". Men ändå "måste" utgifterna till välfärdspolitiken minskas. Konturerna till den nya välfärdspolitiken kan vi läsa oss till i Stortingsmelding 35 94/95, den så kallade *Välfärdspropositionen* som ska behandlas av Stortinget våren 1996.

Några av huvuddragen i dokumentet kan summeras så här:

1. Offentliga utgifter måste minskas.
2. Argumentet för att minska utgifterna beror inte på någon akut ekonomisk kris, utan på ekonomiska problem som kan komma efter år 2010 – med ökat antal ålderspensionärer i förhållande till yrkesaktiva.
3. Målsättningen för välfärdsstaten omdefinieras delvis, även om välkända honnörsord som "en välfärdsordning som omfattar alla" fortfarande

används. Konkreta ändringsförslag visar en tendens till dels att minska storleken på välfärden, dels att göra välfärden mindre allmän.

4. Flera av besparingsåtgärderna kommer i hög grad att drabba kvinnor.

Dessa något fyrkantiga påståenden behöver några kommentarer. Vad gäller de två första är det intressant att lägga märke till vissa språkliga innovationer. I välfärdspropositionen blir stor vikt lagd vid "solidaritet med kommande generationer". Detta blir ett argument för att den norska statens nuvarande mycket goda ekonomi inte ska användas till att bygga ut välfärden.

Ett av de förslag som har väckt störst debatt gäller övergångsstöd för ensamförsörjare, vilket innebär att ensamförsörjare utan avlönat arbete säkras ett visst minimibidrag. Idag utbetalas det till dess yngsta barnet fyllt tio år. Ändringsförslaget går ut på att bidraget bara ska utgå i högst tre år. Om detta går igenom kommer det att huvudsakligen drabba kvinnor.

Vilken nytta har vi av att stå "utanför" om politiken blir den samma som om vi var med i EU?

Ännu har vi inte underlag för att kunna påstå att politiken blir precis den samma. Men vi ser tendenser till anpassning inom områden där Norge, som är ett rikt och självständigt land, egentligen skulle kunna föra en annan politik.

Men det faktum att vår regering fortfarande sitter i Oslo och inte i Bryssel gör att vi kan föra kampen mot nedskärningar och åtstramningar "på egen grund". Om vi ska lyckas, beror på hur starka protester vi åstadkommer och hur många som aktivt vill försvara välfärdsstaten.

Magnhild Folkvord

EMU – ett patriarkalt högerprojekt

Om vi ska kunna avgöra om det patriarkala högerprojektet EU/EMU kan förvandlas till ett feministiskt och vänsterinriktat Europa-projekt måste vi skaffa oss en klarare uppfattning om vad vi vill med det globala samarbetet, skriver national-ekonomen Johan Lönnroth. Han menar att vi måste hitta ett alternativ, för EMU kommer att leda till ökad arbetslöshet som kommer att drabba kvinnorna i första hand.

Det är inte alldeles lätt att på ett enkelt och pedagogiskt sätt beskriva vad den Ekonomiska och Monetära Unionen – EMU – innebär. Rent politiskt och juridiskt, i enlighet med fördraget i Maastricht 1991, betyder det för det första att EU:s medlemsländer förpliktat sig att försöka uppfylla ett antal så kallade konvergenskrav fram till den 1 januari 1999.

Kraven innebär att den offentliga bruttoskulden får inte vara större än 60% av bruttonationalprodukten (BNP), budgetunderskottet får inte vara större än 3% av BNP, räntan och inflationen får inte vara för höga och man får inte på senare år ha devalverat (skrivit ner värdet på den egna valutan).

De länder som klarar konvergenskraven skall enligt Maastricht och enligt EU-kommissionen anslutas till EMU, fast Danmark och England har fått undantag, dvs rätt att stanna utanför. För Danmarks del är detta resultatet av en folkomröstning 1992 som vanns av nejsidan.

Den svenska regeringen hävdar att

svenskt medlemskap i EMU kräver ett svenskt riksdagsbeslut trots att vi inte fått något danskt undantag. Hur det blir med det får man väl se, men vi som inte vill ha EMU måste självklart kämpa för att också vi skall ha den rätten.

Genomsnitt slår snett

Nå vad innebär då medlemskapet i EMU? Det mest konkreta resultatet är att medlemsländerna går samman om en sorts pengar och att de låter en centralbank (troligen placerad i Frankfurt) bestämma penningpolitiken – dvs hur mycket EU-pengar som skall tryckas och hur man politiskt ska försöka påverka räntorna och kursen på EU-pengarna gentemot andra valutor.

Men vad betyder då EMU och vägen dit för Sverige? En bra liknelse är – tycker jag – ett antal stora och små segelfartyg som är ute och går på havet och där alla kaptener beordras styra likadant på order från den största båten i mitten. En annan jämförelse är att alla termostaterna i hus i olika klimatzoner byts ut mot en enda som

Ill: Cecilia Häggström

sitter där klimatet är genomsnittligt. Fördelen är i båda fallen att man sparar in lite på kaptenslönerna respektive termostatkostnaden. Nackdelen är att skeppen och husen inte styrs och värms efter den lokala vinden respektive temperaturen.

Politiker disciplineras

Man kan också uppfatta perioden fram till 1999 som en slags "träningsperiod" för medlemskapet. Genom konvergenskraven skall de blivande medlemsstaternas politiker "disciplineras" – eller "surras vid masten" för att ta skeppsliknelsen igen – till att sätta kampen mot inflation och underskott före bekämpningen av arbetslösheten. Detta kräver också att centralbankerna blir självständiga och att deras ledningar inte lyssnar på politiska "mjukisar" som faller undan för "populistisk" expansionism. För att ta ytterligare en pedagogisk bild påminner kraven om de uppfostringsdoktriner som var populära när jag var nybliven förälder och som sa att man inte skulle ta upp småbarn när de skri-

ker. (Förhoppningsvis var de flesta föräldrar kloka nog att inte lyssna på den galenskapen.)

Arbetslösheten bland kvinnor ökar

Det allvarliga med konvergenskraven är inte kraven tagna vart och ett för sig. Det är klart att det är bra med en liten statsskuld, låg ränta och låg inflation. Men problemet är att konvergenskraven **går före** om de kommer i konflikt med andra mål – som låg arbetslöshet, jämlikhet och bra kommunal service.

Om Sverige skall minska sin bruttoskuld från ca 90% av BNP idag till 60% 1999 – och om vi således inte får räkna netto så att offentliga tillgångar som exempelvis AP-fonderna räknas som en tillgång – betyder detta att den offentliga sektorn måste minska ännu mycket mer än vad som redan inträffat på senare år. Och eftersom kommuner och landsting är den dominerande delen av den offentliga sektorn kommer de största besparingarna att ske där.

I det svenska konvergensprogram som regeringen – med stöd av centern, kds och miljöpartiet – lämnat in till EU ingår att kommuner och landsting inte får kompensation för de ca 9 miljarder i skatteinkomster som faller bort fram till 1998 pga att de höjda egenavgifterna är avdragsgilla mot kommun- och landstingsskatten.

Detta betyder att ca 40.000 anställda måste bort från i första hand skolorna, vården och omsorgen – de tre dominerande verksamheterna i kommuner och landsting. Och vare sig industrin eller den privata tjänstesektorn kommer att kunna suga upp de som sparkas ut. Andelen kvinnor med förvärvsarbete kommer då att närma sig de betydligt lägre talen i andra EU-länder.

Tvingas flytta

EMU är ett hot mot kvinnorna också på ett annat sätt. En gemensam valuta förutsätter lätttrörlig arbetskraft och därav följande någorlunda lika stora löneskillnader – om det kommer en ekonomisk kris i ett EMU-land kan

man nämligen inte längre klara konkurrenskraften genom att devalvera, arbetskraften måste flytta.

I USA – som brukar användas som föredöme av EMUs anhängare – kan ju folk ganska enkelt flytta till en annan del av landet om det blir kris i den egna delstaten. Men EU-länderna har inte bara olika språk, det finns också fundamentala skillnader i näringsstrukturerna. Bara ca 1% av EU-inwånarna har hitintills använt rätten att ta jobb i andra länder och det handlar mest om ensamstående eller högavlönade män med hemmafru.

Gör tankeexperimentet att vi varit med i EU redan 1992 och att den svenska kronan av hänsyn till konvergenskraven inte fått falla i november det året. Arbetslösheten hade då varit väsentligt större än vad den redan är – även om vi räknar bort den förmodligen ganska lilla andel av arbetskraften som kunnat skaffa jobb och flyttat utomlands.

Sverige har också fortfarande starkt dollarberoende branscher – främst skogsindustrin. Om inte kronan får följa med dollarn nedåt vid en försvagning faller inkomsterna – som ju räknas i dollar – samtidigt som kostnaderna – som ju räknas i kronor – är oförändrade. Då kan plötsligt hela skogsindustrin bli olönsam. De EMU-anhängare som talar om fördelen med att slippa valutaspekulationen mellan EU-valutorna tycks glömma att dessa ändå bara utgör en liten del av världens valutor.

Socialdemokratiskt försök försvann

Hur har då den socialdemokratiska regeringen kunnat ställa upp på detta högerprojekt?

I det socialdemokratiska Europa-programmet från förra året satte man upp målet att halvera arbetslösheten i EU fram till sekelskiftet och man fö-

reslog att EU-parlamentet tar initiativ för att åstadkomma "ett världsomfattande avtal om åtgärder mot internationell spekulation".

Det är oklart vad man härutöver konkret ville göra, men läsaren ges ändå intrycket att EU-ländernas socialdemokratiska partier då (sommaren 1994) ville ändra på grundprinciperna i EMU och göra om hela projektet till något radikalt annat – en "sysselsättningsunion".

Men när den socialdemokratiska retoriken mötte verkligheten i form av den "reellt existerande" EMU-processen och dess makthavare upplöstes den i nästan intet.

Det är klart att det var ett framsteg när man på toppmötet i Essen i slutet av 1994 betonade det sysselsättningsmål som faktiskt också nämns i Maastrichtavtalet. Men så sent som i Cannes i juni bekräftade de femton (manliga) regeringscheferna enhälligt att det handlar om aktioner inom ramen för den nuvarande konstruktionen.

Man uttalade sin "fasta beslutsamhet" att förbereda övergången till en gemensam valuta den 1.1 1999 genom en "strikt efterlevnad av konvergenskriterierna, tidsplanen, protokollet och förfarandena som föreskrivs i Maastrichtfördraget". Den 30 september slog de församlade finansministerna fast detta en gång till.

Proklamationer i stil med att "först och främst" bekämpa "arbetslöshetens gissel" (regeringscheferna i Cannes) eller att komplettera EMU genom att lägga till ett kapitel om sysselsättningen i Romfördraget (som den svenska regeringen föreslagit, men som bl.a den tyska regeringen avvisat) saknar substans. Att också högerpolitiker som Kohl och Chirac kan säga så här är naturligtvis för att de vet att vad man egentligen enats om är att verka för den ökade rörlighet

och minskade anställningstrygghet för arbetskraften, samt den mer marknadsanpassade lönesättning som EMU förutsätter. Om EU skall kunna bli en sysselsättningsunion måste EMU-projektet kastas i papperskorgen och hela konstruktionen göras om i grunden.

Kräv rätt till undantag

Vi som tillhör den europeiska vänstern måste driva kravet att EMU-processen i sin helhet tas upp på dagordningen i 1996 års regeringskonferens och att beslutet om genomförande från 1999 rivs upp. Vi måste också kräva av våra regeringar att de förhandlar fram definitiva besked om rätten att stå utanför – dvs undantag i stil med Danmarks – från medlemskap i EMU samt separat folkomröstning i varje medlemsland.

Men EMU har negativa effekter på alla länder oavsett om enskilda länder kommer med eller inte. Som internationalister kan vi då knappast nöja oss med att begära undantag för oss själva. Vi måste också tro på möjligheten att – åtminstone på sikt – skapa andra regler för det ekonomiska samarbetet i Europa. Annars vore det lite som om vi sa att vi inte kan vara socialister om den privata äganderätten är inskriven i grundlagen!

EU-kommissionen har fått uppdraget att "undersöka de möjliga effekterna av en starkt samordning av den ekonomiska politiken och strukturpolitiken" inför toppmötet i Madrid i slutet av året. Före årsskiftet skall också dagordningen inför nästa års regeringskonferens definitivt avgöras. Den europeiska vänstern måste till dess ha diskuterat fram möjliga gemensamma ståndpunkter och helst ha ett eget ganska konkret alternativ till EMU som vi kräver att få upp på regeringskonferensens dagordning.

Ett sådant alternativ skulle kunna

innehålla följande huvudpunkter:

1. Åtgärder för att öka den demokratiska kontrollen av den internationella storfinans och penningmarknaden.

Vi kan starta med kravet från det socialdemokratiska europaprogrammet: att EU-parlamentet tar initiativ för att åstadkomma "ett världsomfattande avtal om åtgärder mot internationell spekulation". Vi kan också via EU driva kraven på miniminivåer på kaptialskatter, på ökad offentlig insyn i privata finansinstitut och på en internationell omsättningsskatt på valutatransaktioner.

2. Mellanstatliga avtal om samordning av finans- och penningpolitiken – i och utanför EU för att minska arbetslösheten.

3. Gemensamma fackliga och sociala program för arbetsrätt, koncernfackligt samarbete etc. Program för utbildning i stället för sänkta minimilöner och "pigjobb" á la USA.

4. Samordnad daglig arbetstidsförkortning.

Enligt en kalkyl gjord av forskargruppen Alphametrics i Cambridge (England) så skapas tio miljoner nya jobb i de tolv gamla EU-länderna (beräkningen gjordes före det att Sverige, Finland och Österrike kom med) om arbetstiden minskas med 2,5% på 5 år och med 3,5% på 10 år. De förespråkar ett mål för den genomsnittliga årsarbetstiden på 1.500 timmar per år (strax under tyska genomsnittet idag). Vi bör i första hand gå in för daglig arbetstidsförkortning (1.500 timmar = 6 x 250 dagar).

5. Ett program för miljöskatter och för miljöomställning.

I alla länder använder industrins företrädare hotet om att de blir utkonkurrerade eller att de investerar utomlands när avgifter och skatter läggs på koldioxid, kärnkraftsel eller på olika miljöfarliga varor. Kraven på mi-

nimiavgifter på miljön måste också drivas på FN:s nivå.

Byt det patriarkala mot det feministiska

Men om vi ska kunna avgöra om det patriarkala högerprojektet EU/EMU kan förvandlas till ett feministiskt och vänsterinriktat Europa-projekt måste vi också skaffa oss en klarare uppfattning om vad vi vill med det globala samarbetet. Hur skall FN, Världsbanken och Valutafonden demokratiseras? Hur skall en ny och mer rättvis ekonomisk världsordning se ut? I och med sammanbrotten i Östeuropa borde varje dröm om "socialism i ett land" vara borta från vänsterns tänkande. Även vi som anser oss bo i de mest folkligt förankrade nationalstatliga demokratierna måste skaffa oss europeiska globala alternativ.

*Johan Lönnroth, nationalekonom
och vice ordförande i vänsterpartiet*

*Johan Lönnroth
Bild: Maria Larsdotter*

EU-krönika

Knappt ett år efter den ödesdiga folkomröstningen var det dags för svenska folket att välja sina företrädare i EU-parlamentet. Det var inte så många som brydde sig om att gå och rösta.

Politiker, vetenskapsmän, massmedia dvs makthavarna blev oroliga för demokratin i landet. I Sverige är ju högt deltagande i allmänna val av tradition lika med högt utvecklad demokrati. Det var inte ens hälften av de röstberättigade som gick till valurnorna. Varför?

Det numera nästan bevingade uttrycket "Man går inte på en dålig fotbolls-match heller" säger en hel del.

Som makthavare i Sverige skulle jag vara oerhört oroad för demokratin i EU – som medborgare är jag det redan. Det är uppenbart att folket inte tror eller vet, att de folkvalda parlamentsledamöterna från Sverige inte har mycket att säga till om i EU, och då låter man bli att rösta.

Själv tycker jag att det är självklart att gå till valurnan så länge det finns minsta lilla möjlighet att påverka.

Men det gäller också att på annat sätt driva kampen vidare för att Sverige inte ska bli alltmer insyltat i det odemokratiska projektet EU. Vi ska arbeta för kravet om folkomröstning om vi ska gå med i den gemensamma valutaunionen eller inte – och sedan för ett nej. Vi ska arbeta för att Sverige inte ansluter sig till Schengenavtalet och för att Sverige behåller sin alliansfrihet m.m.

Det är kvinnor, lågutbildade, lågavlönade och de som bor på landet som i störst utsträckning är negativa till ett medlemskap i EU. Och det är ingen slump.

Efter ett år kan man se tydliga tendenser vem som är vinnare och vem som är förlorare. Kapitalet står på prispallen. Anpassningen till EU och gemensam valuta går ut över välfärden, det vill säga de sociala och ekonomiska mänskliga rättigheterna såsom tryggad sjukvård, barn- och äldreomsorg för alla.

En kvinna från Zimbabwe ställde under kvinnokonferensen i Kina frågan: Varför kan inte mänskliga rättigheter vara universella när kapitalismen kan vara det? Här talas inte om kulturella och religiösa hänsyn.

Opinionsmätningar ett år efteråt visar att svenska och norska folket i allt högre grad är negativa till EU, idag skulle en majoritet av svenskarna rösta Nej. Hälften vill gå ur.

Men det gäller verkligen att kämpa vidare för ett förbättrat EU eller utträde – men inte att bli lätthanterliga och ge upp. För även om makthavarna nu säger att de är oroad för demokratin så vet man inte egentligen, det är ganska bra med ett tyst folk... fast det är klart till valurnorna kunde de väl ha gått för syns skull.

Kampen för att behålla välfärden har börjat, i går (14 november) gick det franska folket i tusental ut och demonstrerade. Det gäller att denna kamp sprider sig som ringar på vattnet och kanske den når ända fram till dem som sitter innanför borgen i Bryssel och till kapitalet som styr dem. Och det som styr dem har inte bara EU-länder i sitt nät, så det gäller för Norge att också hänga med i kampen om att försvara välfärden – en mänsklig rättighet.

Gunnel Atlestam

Margareta Winberg:

– Jag skulle fortfarande ha röstat nej

Fyra Frågor till Margareta Winberg, socialdemokrat och jordbruksminister. Röstadet Nej till medlemskap i EU.

Det har snart gått ett år efter Sveriges anslutning till EU. Vad tycker du idag om EU? Och varför tycker du så?

På den frågan kan jag svara att om det hade varit folkomröstning i dag skulle jag fortfarande ha röstat nej. Det främsta skälet är demokratin.

Inför omröstningen talade jag om att makten skulle förskjutas från våra folkvalda i riksdagen till ministern och ministerrådet i Bryssel. Så har också skett.

Hur ser du på framtiden inom EU?

Den viktigaste frågan rörande EUs framtid är för mig utvidgningen av EU. Ett av de största hindren för att klara en utvidgning är jordbrukspolitiken, CAP. Om länderna i Öst- och Centraleuropa skulle anslutas i dag blir kostnaderna oöverstigliga.

Jag har tillsatt en särskild utredare för att se hur en utvidgning skulle kunna lösas – genom en reform av CAP, genom att inte släppa in de nya länderna i CAP på en gång eller genom att höja medlemsavgiften i EU. Det sistnämnda tror jag inte att någon är intresserad av.

Vad innebär EU-medlemskapet för kvinnorna i Sverige?

Den tidigare regeringens politik och de konvergenskrav EU ställt upp för med sig behovet av en stram budget och hårda nedskärningar. Det drabbar kvinnorna hårdare än männen, eftersom kvinnor har sämre ekonomi. Men hur stor skillnad det hade varit om Sverige stått utanför EU är svårt att svara på.

Under fiskekriget mellan Canada och Spanien ställde Sverige sig på Spaniens sida, trots att spanska fiskare utan tvekan fiskar ut fiskebeståndet på ett sätt som kommer att leda till utrotning av vissa fiskarter. Varför intog inte Sverige en självständig hållning?

Det gick inte att få fram juridiska bevis på att Spanien gjort fel. Sverige fick inte ha en självständig hållning i den här frågan. EU talar med en röst.

Margareta Winberg, jordbruksminister
Bild: Å. Nordin

**Anne Enger Lahnstein, Norges Nej-drottning och ordförande i Centerpartiet: "Ännu fler skulle ha sagt NEJ idag."
Marit Dalen har intervjuat henne.**

Det har nu gått ett år sedan Norges Nej till EU. Vad tycker du idag om EU? Varför tycker du så?

Utvecklingen bekräftar att det var rätt att säga nej. Opinionsmätningar visar då också att nästan 60 procent

Vad innebär det för kvinnorna i Norge att vi står utanför EU?

EU:s marknadstänkande skapar ett hårdare samhälle och större skillnader mellan människor och mellan kvinnor och män. Förhållanden tillrättaläggs för kapitalet, som skall kunna flytta arbetskraften dit den är billigast och skatterna lägst. Hur ska vi då kunna upprätthålla välfärdsstaten med sin stora gemensamma sektor?

Tycker du att utvecklingen av EU:s sty-

vågar nog inte politikerna hålla någon folkomröstning.

Har EU egentligen haft någon praktisk betydelse under den tid unionen har existerat? Kan du visa på något som EU har gjort som verkligen har ändrat vardagen i Europa?

Mitt intryck är att skillnaderna ökar i EU. Flera blir fattiga, enligt EU:s egen definition av fattigdom, som omfattar de som tjänar mindre än hälften av landets medelinkomst.

Anne Enger Lahnstein:

– Ännu fler skulle ha sagt NEJ idag

skulle ha röstat nej idag. Ja-sidan påstod att ett nej till EU skulle betyda högre räntor och slut på investeringar; idag ser vi att det motsatta händer. Det viktigaste är dock hänsyn till demokratin – viljan att värna om vår nationella handlingsfrihet.

Hur ser du på framtiden i Norge utanför EU?

Majoriteten i Stortinget använder inte handlingsfriheten till att föra en nationell politik. I sak efter sak ser vi att EES-medlemskapet används som en hävstång för att knyta oss närmare EU. EFTA:s kontrollorgan skall till exempel se till att norska lagar anpassas till EU. Därför önskar de att upphäva Vinmonopolet (Systembolaget) och biografmonopolet. Man ifrågasätter också den graderade arbetsgivaravgiften, som är viktig för vår regionalpolitik.

Senterpartiet har som långsiktigt mål att säga upp EES-avtalet.

rande institutioner har gått i den riktning du trodde?

Det vi ser är fritt flyt av beslut – i riktning Bryssel. Maktöverföringen gäller konkreta saker, och nationell lagstiftning underordnas EU:s lagar. Och det folkvalda inslaget i EU är fortfarande tunt och mest till pyrnad.

Hur förklarar du det växande motståndet mot EU i medlemsländer som Frankrike, Danmark och Sverige?

Folk ser bl.a. att det är liten plats för demokratisk och folklig debatt i EU. I England och de nordiska länderna har det alltid varit stort folkligt motstånd mot EU. Tänk på den danska folkomröstningen mot Maastrichtavtalet. Folkomröstningen i Frankrike – ett av de ursprungliga EU-länderna – gav knappast möjliga majoritet för Maastrichtavtalet. I Tyskland är det en utbredd skepsis mot EU:s planerade valutaunion. Men i Tyskland och Storbritannien

När du ser på världen idag, tycker du att EU är ett viktigt redskap för fred och frihet?

EU:s insats i rest-Jugoslavien har väl inte precis bevisat unionens fredsskapande förmåga. Anhängarna påstår gärna att EU har medverkat till fred i Europa. Man kan lika gärna påstå att freden i Europa har varit en förutsättning för EU. Jag tror att fred och stabilitet på lång sikt är avhängig av demokrati och social trygghet för vanliga människor.

Marit Dalen

Varken Norges "Ja-drottning" Gro Harlem Brundtland eller Sveriges Mona Sahlin sade sig ha tid att svara på våra frågor om EU, så här ett år efter folkomröstningen.

EU-harmoni för indisk vän

– Please, sa han, ni har visserligen redan kollat mitt bagage fem gånger, men gör det gärna en gång till, jag har ändå inget att göra här på Frankfurt-flygplatsen, medan jag väntar på anslutningsflyget till Sverige.

Vår indiske vän var redan förvarnad hemma, innan han anträdde sin resa till Sverige.

– De är med i EU nu, du ska få se att du kommer att få svårigheter.

– Vad är Schengen, frågade han. De pratade om det avtal som skulle försvåra resandet för oss från Tredje Världen. Det har blivit mycket svårt för folk därifrån att få visum, för att inte tala om asyl.

Sverige har ansökt om att få vara med i Schengenavtalet och agerar redan nu helt i enlighet med dess regler. Kritik besvaras med att vi som EU-medlemmar måste ge något, anpassa oss, harmonisera... Den som drabbas av EU-harmonin är vår indiske vän som betraktas och behandlas med yttersta misstänksamhet vid alla gränser han passerar, trots att han har inbjudan och visum. EU-harmonin drabbar alla med "fel" hudfärg och "fel" hemortspass.

Invandringen till Sverige har nästan upphört, förvånar man sig skenheligt i media. Ja, hur kan det komma sig i den värld där minst 22 miljoner människor är på flykt undan krig, svält och misär.

Men vi ska se om vårt EU-hus nu. Vi vill inte ha det nedsmutsat med presumtiva terrorister och annat löst folk. Till det ändamålet har Schengenavtalet stadgat om långtgående polis-samarbete i Europa. I datasystemet SIS (Schengen Information System) finns redan fem miljoner "suspekta" personer registrerade. Alla som inte kan bevisa sin oskuld är på förhand misstänkta... Det vill säga om de kommer från ett land i syd eller öst. Är det förvånande att vi ser fler och fler rasister runtomkring oss?

Ack, Europa, humanismens vagga (?). Ack EU, fredsprojektet! Så ihålligt det klingar, så falskt, så sorgligt.

Erni Friholt

Hellre sopor än billig mat

Priserna på livsmedel har gått upp ungefär lika mycket sedan Sveriges anslutning till EU som de enligt Konsumentberedningen borde ha sjunkit dvs 2,8%.

Enligt Konsumentberedningen beror detta på flera olika saker såsom höjda importpriser och kronans fall, konkurrenstrycket utifrån har inte blivit så stort som man har tänkt sig. Och vissa prissänkningar har inte nått konsumenterna utan stannat hos mellanhänder. Och köttpriserna var redan EU-anpassade, så någon ytterligare

sänkning har det inte blivit på den fronten.

Nu är det så att ungefär en tredjedel av prishöjningen beror på höjda priser på frukt och grönt. Dessa varor ingår i trädgårdsnäringen som faller under sektorn för EUs jordbrukspolitik. En politik som bl.a. går ut på att hålla uppe priserna på jordbruksprodukter och att ha skyddstullar mot produkter från länder utanför EU som t.ex. bananer.

För att hålla priset uppe betalar EU för att förstöra överskottet. Varje år lär tre miljoner ton färsk frukt och

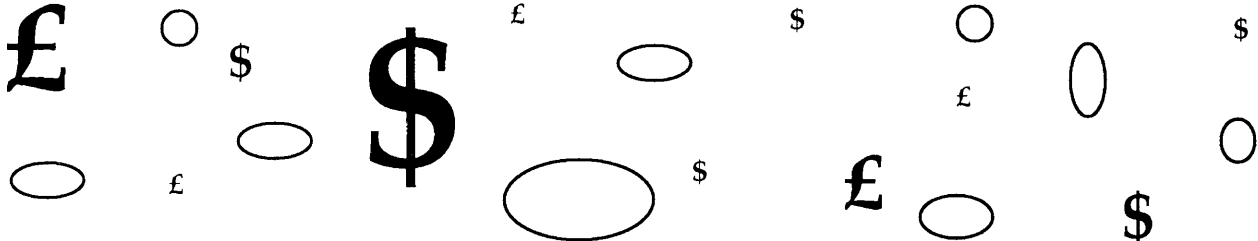
grönsaker till ett värde av mer än fem miljarder kronor förstöras, hellre det än att maten skulle komma ut på marknaden och då dumpa priserna!

De höjda priserna på frukt och grönsaker drabbar kvinnor i högre utsträckning än män eftersom de äter mer av dessa varor. Speciellt äldre kvinnor äter mycket frukt.

Suck.

GA

PS. I Norge har livsmedelspriserna stigit med 1,7%. I Finland har de sjunkit med 5,8% varav 4% beror på momssänkning.

Vad kostar EU? Och vad får vi för pengarna?

När vi planerade detta temaNnummer om EU, upptäckte vi hur mycket vi inte vet om EU:s ekonomi. Vi hade många frågor. *Margareta Pettersson* som arbetar för riksdagen hjälpte oss med att ta fram svaren.

Hur räknas EU-avgiften ut och hur stor är den?

EU:s inkomster kommer från jordbruksavgifter, tullar, momsbasavgift och bruttonationalinkomsten (BNI)-avgift.

Tullarna avser samtliga tariffära och andra tullar som tas ut vid handel med icke-medlemsländer och tullar på produkter.

Jordbruksavgifterna ska avse alla typer av avgifter eller tillägg som inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken samt den gemensamma sockermarknaden tas ut vid handel med icke-medlemsländer.

För såväl jordbruksavgifterna som tullarna gäller att medlemslandet får behålla 10 procent av intäkterna för

att täcka egna uppbörds- och administrationskostnader.

Momsbasavgiften tas ut som en enhetlig procentuell avgift på medlemslandets mervärdeskattebas.

BNI-avgiften utgår i procent av medlemsländernas BNI. Avgiften ökar från 1993-99 från 1,20 procent till 1,27 procent. Sveriges avgift är ca 20 miljarder kronor per år.

Är den svenska EU-byråkratin inräknad? Vad kostar det varje gång Margareta Winberg åker till Bryssel?

Den svenska EU-byråkratin är inte inräknad och det är svårt att få ett grepp om den totala kostnaden.

Margareta Winberg reser till Bryssel en eller två gånger per månad. Hon har med sig 3-4 tjänstemän varje gång. Margaretas resor samt vanligen två tjänstemäns betalas genom Sveriges avgift till EU. Hotellkostnaderna betalas av departementet, ett hotellrum i Bryssel kostar ca 2.000kr. Första halvåret företogs 311 resor från jordbruksdepartementet, dessutom

tillkommer alla resor från jordbruksverket och livsmedelsverket.

Det har också byggts upp en betydlig EU-byråkrati här hemma. Jordbruksverket har nyanställt ett par hundra personer och på jordbruksdepartementet har det tillkommit ca 25 tjänster. Tillsammans sysslar 40-50 personer på departementet med EU-frågor, eftersom vår jordbrukspolitik nu bedrivs i Bryssel.

Vart går pengarna? Till vilket konto? Vem kontrollerar budgeten?

EU-avgiften sätts in på ett konto i riksbanken som EU-kommissionen har. Kommissionen och Revisionsrätten kontrollerar budget m.m.

Åker vi ut ur EU om vi inte betalar?

Frågan har aldrig prövats.

Vad skulle vi kunna få för 20 miljarder?

Barnbidragen kostar ca 15 miljarder för ett år. Bostadstillägg för pensionärer ca 10 miljarder per år.

Aase Bang

EU blir ett narkotikaliberal centrum

"Sådana risker går inte att ta i narkotikfrågan!", skriver Kenth Karlsson. Sverige kan komma att bli av med vetorätten och beslutanderätten i narkotikafrågan. I stället kommer majoritetsbeslut från det narkotikaliberala EU att gälla. Även Norge påverkas av ett sådant beslut.

EU diskuterar nu inför 1996 års regeringskonferens att utöka sina befogenheter och ändra sina beslutsregler också i narkotikafrågor.

Alltfler aktörer i kommissionen, i EU-länderna och i EU-parlamentet föreslår att "tredje pelaren"-frågorna skall flyttas över till "första pelaren", vilket innebär att EU skall kunna fatta överstatliga majoritetsbeslut i de frågorna, t.o.m. mot medlemsstaternas vilja. 16 av de 22 svenska EU-parlamentarikerna var för ett sådant förslag i samband med behandlingen av den s.k. Bourlange-Martin-rapporten i EU-parlamentet den 17 maj 1995.

Sverige riskerar att bli av med vetorätten och beslutanderätten i narkotikafrågan.

Frågan om det är bra eller ej med EU-överstatlighet i narkotikafrågan måste ses mot bakgrund av att EU är världens narkotikaliberala centrum.

Narkotikaliberala förslag följer tre linjer:

- legalförskrivning av narkotika från läkare
- avkriminalisering av narkotika
- legalisering av narkotika

EU – legaliseringsrörelsens starkaste färste

Narkotikaliberalismen är redan ett faktum i EU-länderna och i EU-apparaten.

Sex EU-länder har t.ex. redan avkriminaliserat innehav av narkotika för personligt bruk.

Det finns idag ca 150.000 personer inom EU som får legal förskrivning av narkotika.

Narkotikaliberaler finns inom alla politiska riktningar.

Den organiserade legaliseringsrörelsen har inom EU sitt starkaste fäste i hela världen.

Tendensen är att de narkotikaliberala krafterna växer sig starkare och sannolikt kommer att fortsätta göra det under ytterligare några år.

Narkotikaliberalerna har idag nått en sådan styrkeposition inom EU att man alltid måste ta hänsyn till deras åsikter när man arbetar fram kompromisser. Det visar t.ex. innehållet i EU:s narkotikaprogram och EU-parlamentets slutresolution om Stewart Clark-rapporten om narkotika den 15 juni 1995, beslutet om den s.k. Burtonerapporten om narkotika den 20 september 1995 och i beslutet om von Wogaurapporten om gränskontroll den 24 oktober 1995.

Strider mot svensk/norsk helhetspolitik och FN

De narkotikaliberala åsikterna strider mot den svenska/norska helhetspolitiken i narkotikafrågan. En helhetspolitik som i första hand satsar på förebyggande och efterfrågedämpande insatser, som satsar på god tillgång till bra rehabilitering, som innehåller ett omfattande folkrörelsearbete och ett starkt folkligt motstånd mot narkotika och där kontrollinsatser från polis, tull och andra, mer är komplement än en huvudsak.

En ytterligare överflyttning av beslutanderätten i narkotikafrågan från Sveriges riksdag till EU, innebär mycket stora risker för att narkotikaliberalismen skall påverka den svenska narkotikapolitiken, t.o.m. i vår narkotikalagstiftning. Sådana risker går inte att ta i narkotikafrågan!

Om EU skulle använda sina över-

statliga rättigheter till att införa egna minimiregler då skulle de reglerna hamna på en helt annan nivå än de regler som finns i FN:s narkotikakonventioner. Sannolikt kommer EU:s minimiregler att acceptera storskalig legalförskrivning av narkotika och avkriminalisering av innehav av narkotika för eget bruk.

Det skulle i praktiken innebära att världens narkotikasamarbete bryter samman.

Om det sker skulle även Norge drabbas av att ett EU med så starka narkotikaliberala strömningar inför överstatlighet på narkotikafrågans område.

Flödet över gränserna har ökat

Tullen i Sverige har fått försämrade befogenheter i den inre gränskontrollen som ett resultat av EU-medlemskapet. Nya svenska regler med sämre befogenheter för tullen började gälla 1 januari 1995.

Under första halvåret har Sverige dessutom anpassat sig efter ett flertal EU-direktiv som innebär sämre befogenheter för tullen i den inre EU-gränskontrollen. Reglerna är dessutom övergångsregler och måste sannolikt försämrats ytterligare inom några år. Detta har lett till en nedgång av narkotikabeslagen med ca 27% under det första halvåret 1995.

Flödet av narkotika över gränserna har ökat som en följd av EU-medlemskapet. Priserna på narkotika på gatan har gått ner och tillgången på narkotika i Sverige har ökat kraftigt. Det är extra tydligt i Södra och västra Sverige. Ett ökat flöde borde leda till att det beslagts mer narkotika vid gränsen in till Sverige. Det gör nedgången i narkotikabeslagen med 27% ännu allvarligare än vad siffran anger.

Gränskontrollfrågorna är exempel på narkotikafrågor där Sverige redan

i och med EU-medlemskapet har förlorat beslutanderätten.

Sverige har dessutom på egen hand beslutat i riksdagen, efter en uppgörelse mellan socialdemokraterna och miljöpartiet, om nedskärningar i tullen, som kommer att gå ut över narkotikakontrollen. 750 av 3200 tullare skall bort under andra halvåret 1995.

Schengenavtalet – dödsstöten

Rubriken på Schengenavtalet lyder: *Avtal om det gradvisa avskaffandet av kontroller vid de gemensamma gränserna*. Regeringen har ansökt om observatörskap med sikte på medlemskap i Schengenavtalet, vilket skulle innebära dödsstöten till den inre gränskontroll som finns kvar idag.

Norges regering vill att också Norge skall komma med i Schengensamarbetet. Många från ja-sidan säger att vi ska ha kvar gränskontrollen mot knark. Vem i Sverige minns inte det famösa brevet från Mona Sahlin och Marit Paulsen. Men om vi vill ha kvar gränskontrollen, varför skall man då skriva under ett avtal med den rubriken. Den frågan är förstås berättigad både i Sverige och i Norge.

Svensk gränskontroll är viktig också för Norge. Många av de narkotikabeslag svenska tullen i Sverige gjort vid gränsen mot Danmark, har varit avsedda för Norge. En försämring eller hel nedrustning av den gränskontrollen i Sverige mot EU-länderna får alltså effekter även i Norge.

Bara EU ifrågasätter bra FN-konvention

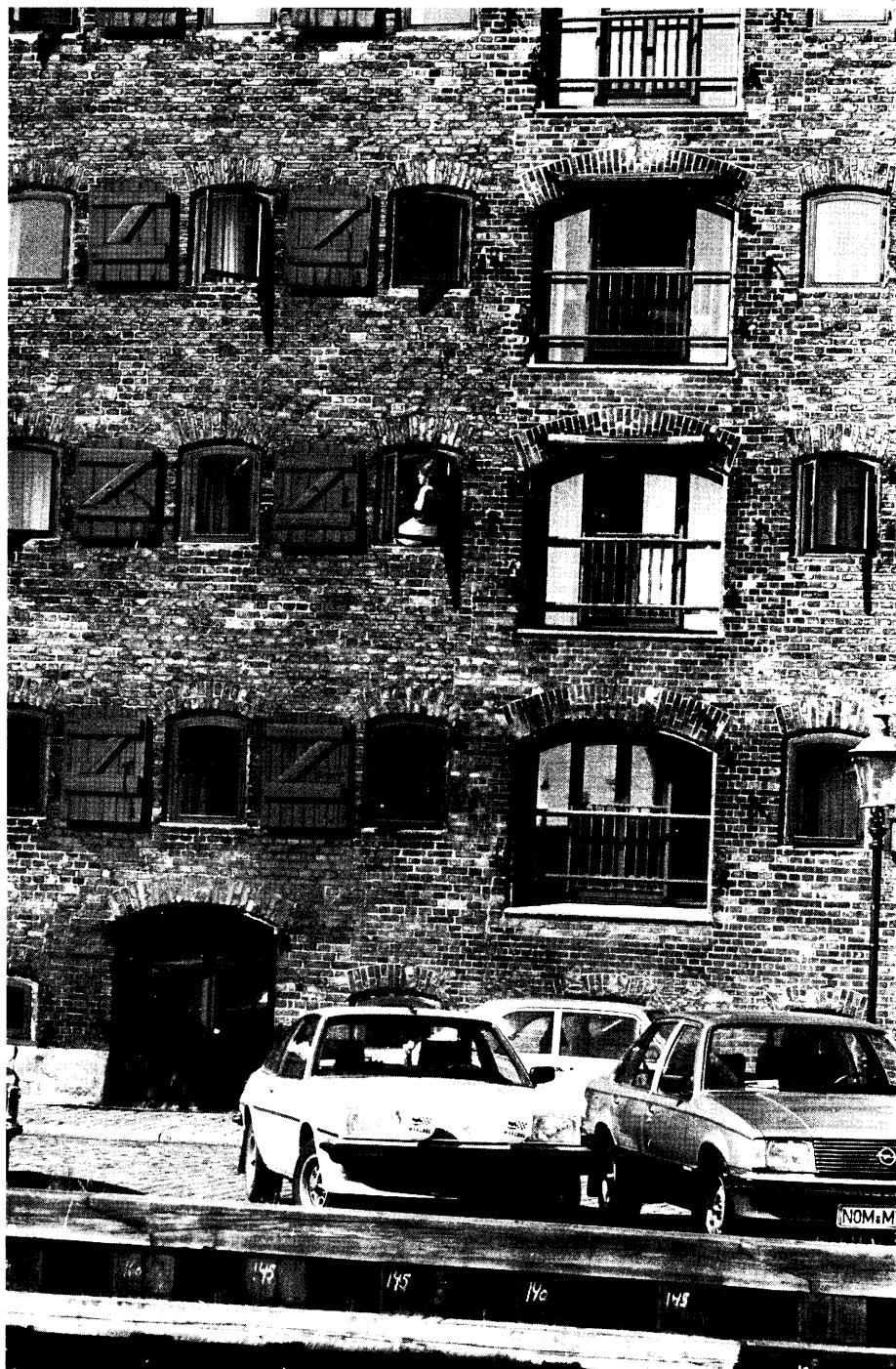
Det internationella narkotikasamarbetet är ett mycket bra exempel på att det går att komma mycket långt med frivilligt mellanstatligt samarbete. FN:s narkotikakonventioner är undertecknade av fler länder än någon annan internationell bindande politisk överenskommelse alla kategorier. Alla

de länder som undertecknat FN:s narkotikakonventioner har frivilligt åtagit sig att följa de minimireglerna och infört reglerna i sin nationella lagstiftning.

Det hindrar inte att många länder går längre än de minimiregler som

FN-konventionerna stadgar. Det har t.ex. Sverige och Norge gjort. Det finns hos FN inga befogenheter att ta "överstatliga" beslut, inga andra sanktioner finns än diplomatiska påtryckningar. Bara frivilliga, men ändå bindande överenskommelser. Och det

Bild: Marie Hedberg

Vad är EU:s pelare?

fungerar bättre än det mesta av sådana internationella avtal.

Allt det bästa av det internationella narkotikasamarbetet i världen också utanför FN-samarbetet, är utformat på liknande sätt. Det gäller t.ex. Europarådets narkotikasamarbete, samarbetet inom Interpol, inom tullens WCO, i det nordiska narkotikasamarbetet och i det bilaterala narkotikasamarbetet m.m.

EU och EU-länderna spelar i det internationella narkotikasamarbetet mer sabotörens roll än den seriösa samarbetspartnern. Inte minst därför att allt internationellt narkotikasamarbete baseras på FN:s narkotikakonventioner. Och i hela världen är det bara från EU:s organ och EU-ländernas parlament och myndigheter som FN:s narkotikakonventioner ifrågasätts. Inte från några andra parlament eller myndigheter i hela världen.

Mer av överstatliga EU-beslut i narkotikafrågan skulle inte kunna tillföra Sverige något positivt. En överstatlig polis inom Europol eller inom Schengensamarbetet skulle inte bidra till lägre narkotikaproblem i Sverige.

Det är konkret och praktiskt samarbete som behövs, inte mer överstatlighet!

Besvikna på svikna löften

De narkotikapolitiska hoten kommer från sämre befogenheter i gränskontrollen, nedskärningar inom den inre gränskontrollen, från Schengenavtalet, från hoten om ökad överstatlighet i EU inom narkotikapolitiken. Men hoten kommer också ifrån nedskärningar i den offentliga sektorn, inom stat, landsting och kommuner. Nedskärningar som drabbar den förebyggande verksamheten och rehabiliteringen extra hårt och som kommer att bidra till ökade narkotikaproblem. Nedskärningar som måste bekämpas aktivt i alla sammanhang.

EU-debatten gav oss många löften från ja-sidan. På narkotikafrågans område rörde det sig om: Narkotikabekämpningen blir bättre om vi får ta del av EU-samarbetet! Gränskontrollen skall vara kvar även under EU-medlemskapet! Båda de stora narkotikapolitiska löfterna är svikna. Många har ångrat att de röstade ja i EU-folkomröstningen. Många av de som ångrat sig har gjort det av narkotikapolitiska skäl.

Numera är det mer än 62% av det svenska folket som önskar att Sverige hade valt samma väg som Norge i folkomröstningarna förra året.

Kenth Karlsson

Bild: Maria Larsson

Jo, vem som beslutar om ett ärende beror på under vilken s.k pelare som frågan ingår.

1:a pelaren:

Överstatligt samarbete. Majoritetsbeslut gäller. (Ekonomi och inre marknad.)

2:a pelaren:

Mellanstatligt samarbete. Veto rätt för alla medlemmar. (Utrikes- och säkerhetspolitik.)

3:e pelaren:

Mellanstatligt samarbete. Veto rätt för alla medlemmar. (Samarbete i rättsliga frågor och inrikesfrågor såsom gränskontroller, asylpolitik, bekämpning av droghandel, polissamarbete.)

Vad är Schengenavtalet?

Schengenavtalet trädde i kraft 1990. Det innebär att man avvecklar gränskontrollerna mellan länderna. Man sätter upp gemensamma regler för asyl och visumtvång. Det betyder ett samarbete mellan de olika ländernas poliser, inte bara mot personer som begått brott utan även personer som hotar den inre säkerheten och mot oönskade flyktingar. Samarbetet innebär också åsiktsregistrering och personkontroll och att drogerna kan flyta fritt mellan länderna som är med i Schengenavtalet.

(Läs mer om Schengenavtalet i Vi Mäniskor nr 3 -94)

Sabine

Jag träffar Sabine på Moselstrasse i centrala Frankfurt. Hon och en kompis till henne sitter på marken i ett prång mellan två hus. De har några plastkassar fyllda med kläder och annat och några rullar som ser ut som sovsäckar vid sidan av sig.

De ber om pengar till mat. Jag säger att jag kan bjuda dem på en macka på kaféet vid sidan av och prata lite. Jag vill inte ge dem pengar i handen.

Inne på kaféet berättar Sabine sin historia.

"Jag är tjugotvå år och har hållit på med droger sedan jag var sexton.

I början var det bara hasch och marijuana. Åtminstone så länge som jag fortfarande gick i skolan. Jag började med hasch på ett party. Alla andra ville pröva och min boyfriend sa till mig att det inte alls var så farligt, så jag gjorde som alla andra.

Jag slutade skolan och stack hemifrån och hit till Frankfurt. Här bodde jag ihop med en kille som gick på heroin. Han hade svårt att försörja mig så till slut började jag gå på gatan för att vara mindre beroende av honom.

Då var jag sjutton och ett halvt.

Jag började med heroin när jag var arton och ett halvt. Då levde vi nästan dygnet runt inne i Taunusanlage (en stor park i centrala Frankfurt). Det gick ganska bra att få tag i pengar till heroinet genom att fnaska på gatan. Men jag lärde mig också att stjäla och var med i ett gäng som var ganska professionella. Det gick så pass bra att vi ibland kunde leva riktigt lyxliv. På hotell och krogar och sånt.

Den svåraste perioden var när jag fick mitt första barn. Det gick åt helvete förstås och flickan dog när hon var två år. Lunginflammation.

Sen blev det andra droger också. Kokain, crack. Nu de senaste åren också en del LSD och XTC.

Jag försökte sluta med drogerna en massa gånger, men det gick inte särskilt bra. Jag försökte i flera år att komma in i metadonprogrammet men det fanns ingen plats för mig. De sa att platserna var till för såna som var mer nergångna.

Sen blev jag gravid igen. Nu är jag i femte månaden. Och nu har jag kommit med i metadonprogrammet. Om man är gravid kan man gå förbi kön till metadonprogrammen.

Jag måste åka ut till kliniken varje dag för att dricka metadonet där.

Det är bra med metadonet. Det får man gratis och man vet att man får en del av det man behöver gratis varje dag.

Nu när jag har metadonet behöver jag inte så mycket av andra droger. Jag behöver heroin för kickens skull. Men det behövs inte så mycket heroin nu. Bara nån gång om dagen. Ibland tar vi kokain också. För kickens skull. Och när vi har pengar.

Cannabis? Ja det förstås, men det är ingen farlig drog.

Alkohol? Ja det blir det en del när vi är tillsammans med killarna.

Det går förstås åt en del pengar, men det löser sig trots att jag är gravid. Jag har en ganska stabil kundkrets som jag säljer heroin till. Och en bra leverantör.

Jag vet att det är skadligt för barnet med droger. Men läkaren säger att det bästa är att stabilisera sig med hjälp av metadonet. Metadonet är inte alls farligt för barnet. Det är i alla fall vad läkaren säger och han borde väl veta.

Och vi som är gravida undersöks ofta av läkare. Hittills verkar allt vara som det skall. Vi är nog med i ett universitetsprojekt. Ibland är det en jävla massa frågor och undersökningar.

Vi lämnar urinprov varje vecka. På det viset håller de koll på vilka andra droger man går på. Skulle man ta för många droger skulle de väl säga sitt. Men hittills har de inte sagt särskilt mycket om det. Inte till mig i alla fall.

Ja jag vet att barnet kommer att vara beroende när det föds. Men eftersom det är mest metadon är det inte så farligt. Jag kommer att få hjälp av doktorn att ta ner (nedtrappning) barnet till den nivån det ändå får genom min bröstmjolk. Så den här gången skall jag klara det bättre.

Nä de har inte föreslagit att jag skulle gå igenom detox (nedtrappning) och sluta helt med droger under graviditeten. Det skulle aldrig gå att lägga av helt. Det vet jag. Jag har ju försökt så många gånger förr. Och metadon kan man ju alltid gå på. Nu när jag äntligen har kommit in i metadonprogrammet. Det kan jag hålla på med i årtal. Varför ska jag sluta då?

För barnets skull? Nä men metadon är ju inte farligt för barnet. Fråga läkaren får du höra! Nä varför skulle jag sluta då? Jag har det bra nu.

Och jag tar mindre av de andra drogerna med hjälp av metadonet, då är det väl bra för barnet, eller hur?

Nä det ska nog gå bra den här gången, det har jag bestämt mig för. Förra gången släpade jag med mig

Forts. på nästa sida

Forts. från föreg. sida
flickan överallt i Taunusanlage. Det skall jag inte göra nu."

Vad är det för människosyn som tycker att det är bra narkotikapolitik att dela ut gratis narkotika till människor med narkotikaproblem? Den politiken är upphöjd till officiell politik i EU och EU-länderna.

Idag är det mer än 150.000 människor inom EU som får gratis daglig tilldelning av narkotika. Vad skulle folk säga om att dela ut gratis alkohol för att "hjälpa" människor med alkoholproblem?

Kenth Karlsson

40 miljoner i blodspengar

I Sverige betalar vi kvinnor grovt räknat 40 miljoner extra i skatt bara för att vi är kvinnor – momsens på menstruationsskydd.

I Storbritannien pågår just nu en kampanj för att slopa denna moms, sammanlagt 30 miljoner pund varje år (ca 300 miljoner kronor). Finansministern överöses med vykort om att slopa denna diskriminerande skatt. I Storbritannien har man ingen moms på mat, barnkläder, böcker och dagstidningar, annars är den 17,5%.

En av de stora affärskedjorna ASDA har tillfälligt sänkt priserna på menstruationsskydd med 17,5% som stöd för kvinnornas kamp.

GA

"Skulle jag planera terrorism skulle jag skicka in 10-20 högtbegåvade unga människor i de internationella finanscentra. Vid ett givet ögonblick skulle de slå till samtidigt och skapa ett fullständigt kaos. Nick Leeson åstadkom ju en hel del förödelse fast han var ensam. När detta skett en gång till tror jag att man allmänt inför avgifter som bromsar valuta- och finans spekulationerna. Jag tror inte det behövs mer än två sådana aktioner."

*Agneta Stark vid Folkuni i Åbo,
citat från Ny Tid*

Bild: Ronald Andersson

Kusinerne från landet

Hösten 1990 besökte jag som ledamot i Riksdagens EU-delegation för första gången EU-parlamentet i Strasbourg. Den svenska ansökan om EU-medlemskap hade ännu inte lämnats in och USA laddade upp med trupper för att klippa till mot Irak i det s.k. Gulfkriget.

I EU-parlamentet debatterades med hetta Europas roll i Gulfkriget. Talare efter talare underströk att gulfkriget demonstrerade EU:s maktlöshet i världen. För att kunna hävda sig måste EU få en egen utrikes- och säkerhetspolitik och en egen armé hette det. Europa kunde inte i längden vara beroende av att kalla på USA som sin gendarm ansåg en rad talare.

Den italienske premiärministern Andreotti var på besök i parlamentet och eldade på med hela sin statsmannamässiga tyngd och retorik. De svenska ledamöterna, särskilt de borgerliga, lyssnade storögt på debatten. Som små kusiner från landet sög de i sig Andreottis ordfyrverkerier. "Men nu Bengt måste du väl inse att det är här vi måste vara med" viskade någon av mina EU-frälsta bänkgrannar till mig. Jag har ännu inte, år 1995, efter nio egna månader i Europaparlamentet, insett detta och Andreotti anklagas detta år för samarbete med den italienska maffian och riskerar att hamna i fängelse.

Jag fylldes i själva verket av olust inför den svenska reaktionen. Hörde inte ledamöterna vad gubbarna faktiskt sa? Eller begrep de inte innebörden? Var det Europapalatsets pamphighet, de många smattrande flaggorna på långa stänger, plenisalens väldiga lysrörsarmaturer som imponerade på de svenska kusinerna från landet? Inte kunde det väl vara de gamla idéerna hos politiker från de f.d. kolonialmakterna som imponerade.

Under 1995 års många debatter om f.d. Jugoslavien har argumenten för EU-armén upprepats. Känslan av att vara en ekonomisk jätte men en militär dvärg plågar fortfarande många EU-politiker.

Ska EU bli en ledande kraft på världsarenan måste ju någon annan bli ledd. Ska en EU-armé också ingripa i konflikter runt om i världen också utanför FN:s ram? Hur kommer de fattiga ländernas folk i så fall att reagera? De blodiga kolonialkrigen som bedrivits av en rad EU-stater är långt ifrån glömda. De arroganta franska kärnvapenproven i Stilla havet väcker många känslor till liv också hos dem. Enligt Frankrikes president genomförs kärnvapenproven för Europas skull.

Varför ska bara EU och USA ha sådana privilegier att vara ledande krafter, frågar sig till exempel nu ryska politiker. De före detta Sovjetstaterna (OSS-staterna) borde väl i så fall också ha rätt att utveckla OSS till en union med politisk, ekonomisk och militär dimension med strävan att inta en ledande roll i världen. Godtar man stormaktspolitik som norm för sitt eget agerande måste man väl i logikens namn också acceptera andras stormaktspolitik? Eller? Accepterar man inte andras rätt till stormaktssträvanden så kommer man att ankla-

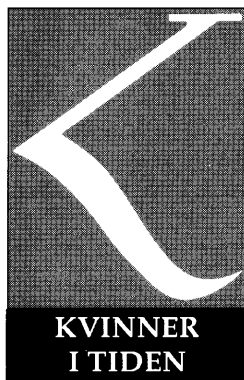
gas för bristande logik och de gamla vanliga stormaktsmotsättningarna växer.

Frågan är om vi inte redan är på väg mot en sådan situation. Skulle inte det kalla krigets slut leda världen mot en ny era där höga principer om demokrati, folkrätt och fred skulle träda i stormaktspelets ställe?

Frågan är också vart Sverige är på väg. Å ena sidan försvarar den svenska regeringen Förenta Nationerna och kritiserar stormakterna för att de inte gör nog för FN och t.ex. betalar sina skulder. Å andra sidan är det ganska tyst när vissa företrädare för den europeiska eliten talar om att en framtida europeisk armé ska kunna ingripa var som helst på jordklotet och även utanför FN-systemets beslut. Istället talar Sveriges regering för slopad vetorätt i utrikes- och säkerhetspolitiken inom EU så att små länder inte okynnesvis ska kunna hindra de stora om de vill företa sig någon aktion.

Vi är givetvis inte bäst på allt i Sverige. Vi kan lära oss av andra och vara goda lyssnare. Men bör inte heller, när vi nu är EU-medborgare, uppträda som några bortkomna kusiner från landet som faller i stum beundran inför alla argument EU har att bjuda på.

Bengt Hurtig, nyss avgången från Europa-parlamentet

Herved bestiller jeg 1 års abonnement – kr. 150

Fyll ut og send kupongen til
KVINNER I TIDEN

Holsts gt. 1, 0473 Oslo

Telefon 22 35 63 74 eller

E.A. Lothe: 22 44 79 08 eller

E. Bernhardsen 22 25 21 84 – Fax 22 25 42 18

Postgiro: 0804-5146279

Navn:.....

Adresse:.....

Postnr / sted:.....

Om Kvinnofolkhögskolan inte

Kvinnofolkhögskolan har fyllt 10 år. Det firades med Öppet hus, teater, fest och festtal. Gunhild Kyle, professor i kvinnohistoria, numera pensionär, tillhörde de bejublade festtalarna:

Mina damer och herrar ...

Nej, förlåt, det var visst fel papper. Vi på Informationscentrum om jämställdhet är överhopade av arbete så en förväxling kan lätt inträffa. Men här har vi den rätta versionen.

Mina damer!

Anledningen till att jag står här är att Sverige numera officiellt intar den hedersamma tättplatsen i den globala jämställdhetsligan. Min uppgift är att informera er om jämställdhetsläget i vårt land. Det finns så många och stora framsteg som vi kan glädja oss åt. T.ex. att vi har fått kvinnlig tronföljd. Det tog visserligen sin tid att komma dithän – några hundra år – men nu har vi nått till den nivå där Danmark och Holland och givetvis det progressiva England har befunnit sig sedan

långliga tider. Det är väldigt viktigt hur det ser ut på själva samhällstoppen särskilt med tanke på vårt behov av förebilder.

Om vi förflyttar oss från de kungliga domänerna till det akademiska området så kan vi konstatera att år 1990 var ca 5% av professorerna kvinnor. Men nu, 1995, är det hela 7 eller 8%! Det är raskt marscherat och ett stort framsteg. Men trots allt så är kronprinsessor och professorer en väldigt liten del av befolkningen, faktiskt försvinnande liten, och säger inte särskilt mycket om hur utbredd jämställdheten är. För att få ett begrepp om det måste vi gå till arbetsmarknaden och lönerna där, till vad vi på Informationscentrum kallar det breda löntagarkollektivet.

Vi ser då att kvinnolönerna under 80-talet låg på så där 85 till 90% av manslönerna, och det är ju inte dåligt. Tyvärr förefaller det som om gapet börjar vidgas något, vilket förstås bekymrar oss. Men det är fråga om några procent och det betyder väl inte så mycket. Går vi ner på individnivå, vilket man bör göra för att se den s.k. verkligheten så innebär förändringen några kronor på hundralappen, vilket egentligen inte är så mycket att bråka om eller strejka för.

Dessutom har vi fått lära oss i höst att det inte finns någonting som till den grad undergräver samhällsekonomi som just kvinnolönerna. Det beror på att vi är så förfärligt många som vill ha mycket betalt. Därför är det synnerligen tanklöst att jämföra hur kvinnolönerna sätts med hur fallskärmsavtalen konstrueras. Fallskärmarna undergräver inte samhällsekonomin, de urholkar bara samhällsmoralen.

Moral är visserligen något fint och viktigt men brister i den hindrar inte vårt deltagande i EMU om det är vad vi eftersträvar.

En annan viktig synpunkt på löneskillnaderna som vi inte får bortse ifrån är själva nyttan av arbetet. Män arbetar i hög utsträckning inom tillverkningssek-

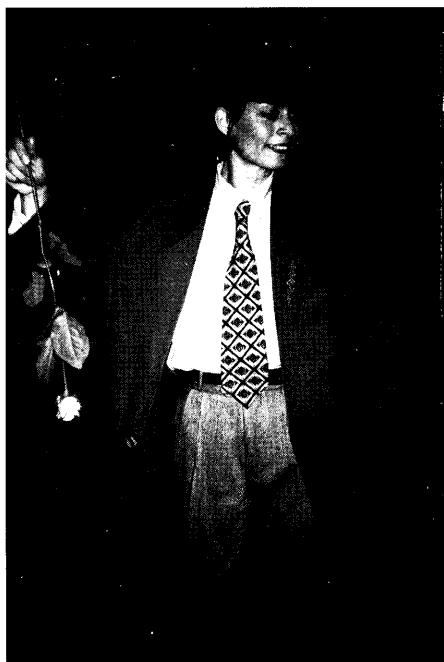
torn och de bygger motorvägar och broar – långa broar. De bidrar till att vi kan exportera t.ex. bilar och vapen. Kvinnor däremot syselsät-

ter sig alltför ofta med att vårda gamla och sjuka och bebisar, som ju inte kan exporteras. Så nog måste vi erkänna att det ligger något i talet om de närande och de tärande.

Kära vänner, det är möjligt att en del av er tycker att min framställning av jämställdhetstillståndet i riket har varit något vinklad. Men den är sann så till vida som jag verkligen ansträngt mig att använda ord och uttryck som jag funnit i spalternas debatter om kvinnor, jämställdhet och löner. I dem förekommer både en pösig självbelåtenhet över hur bra vi är och en nedlåtande besserwisserattityd när vi ska sättas på plats.

När ni nu frågar er vad detta har med Kvinnofolkhögskolan att göra så vill jag utgå från några rader ur Elin Wägners bok Väckarklockan:

Hur skulle historien se ut om vi betraktade den från kvinnors synpunkt?

fanns måste vi uppfinna den

Jag vet att det är förbjudet men ställa frågan kan man åtminstone få göra.

Vi vet numera att historien verkligen har ändrat utseende sen kvinnoperspektivet kom in i den. Men vad händer om man formulerar om Elin Wägners fråga och säger:

Hur skulle vårt samhälle se ut om vi betraktade det från kvinnors synpunkt? Frågan är visserligen inte

jämställdhetsutredningar, men utan en skola som ger grundläggande kunskaper om samhällets könsmaktsstruktur så lär inte mycket hända. Inte vilken skola som helst kan göra det. Det måste vara en skola som inte i första hand vänder sig till dem som vill bli forskare eller politiker utan till dem som vill ha kunskapen för att hantera sin egen vardag, som vill ha ett verktyg för att lyfta sin erfarenhet från det individuella perspektivet till det kollektiva. Då kan känslan av personliga nederlag vändas till en konstruktiv vrede mot ett orättvist system. Bara en kvinnofolkhögskola kan åstadkomma detta. Nu känner vi ju väl till att det finns en viss motvilja mot enkönade institutioner särskilt om de är kvinnliga. Det finns många

som tycker att en skola för kvinnor är ett steg tillbaka till den tid då flickor började få sina egna skolor, naturligtvis skilda från pojkarnas. Visst var de skolorna ett framsteg på sin tid och visst hade de betydelse för kvinnornas frigörelse men deras mål var anpassat till en traditionell kvin-

noroll och traditionella kvinnouppgifter.

Trots det feministiska arvet från sådana föregångare som Hedvig Charlotta Nordenflycht eller Thomas Thorild eller Carl Jonas Love Almqvist eller Fredrika Bremer, trots att kvinnorörelsen växte sig allt starkare, så ändrades inte skolornas grundläggande mål: att fostra kvinnan för hemmet. Skolorna blev aldrig oppositionella. De ifrågasatte inte könsrelationer i samhället.

De hade inte heller en sådan kvin-

noforskning att stödja sig på som vi har i dag och som har gett oss insikt i förtryckets mekanismer. Men trots all vår kunskap och trots att jämställdhet är ett övergripande politiskt mål så brukar inte könsperspektivet få något vidare utrymme i skolundervisningen. Därför är Kvinnofolkhögskolan nödvändig. Det är ett privilegium och en lycka att få vara med i denna skolas verksamhet, även om jag mest funnits i periferin. Antingen jag har hållit "vanliga" lektioner i skolan på Nordostpassagen eller jag suttit på trappan till ett sommarhus med ett barnbarn i knät och alla lyssnare utspridda i gröngräset.

Det finns en atmosfär här som jag aldrig mött i någon av de skolor där jag undervisat, för att inte tala om universitetet. Det är inte så lätt att beskriva den atmosfären. Jag skulle vilja kalla den kvinnlig men det vill jag inte eftersom jag inte bekänner mig till någon särartsteori. I stället är det synen på arbetet och arbetets värde och människans värde som jag har tyckt allra mest om. Antingen det gäller lärarnas undervisning och elevernas studier, antingen det gäller städning eller administration, matlagning eller barntillsyn så ingår allt i en arbetets och livets helhet som jag finner alldeles unik. Inget är mindre värdefullt än något annat eftersom alla delarna är nödvändiga för helheten. Det är en livspraxis som borde stå för en samhällsmodell.

Sådan är Kvinnofolkhögskolan för mig. Och nu tänker jag avslutningsvis luta mig mot den gamle filosofen Voltaire som en gång yttrade de tänkvärda orden att om Gud inte fanns så måste man uppfinna honom. Jag säger att om Kvinnofolkhögskolan inte fanns så måste vi uppfinna den.

Gunhild Kyle

Bilder: Kerri Corley

förbjuden men illa sedd i vissa kretsar.

Det finns nämligen åtskilliga som anser att kvinnor företräder ett särinnesse som inte bör påverka en seriös diskussion om i vilken riktning samhället ska utvecklas. Precis i detta sammanhang har Kvinnofolkhögskolan sin stora uppgift: att vara ett forum för analys av verkligheten omkring oss med kvinnors erfarenheter och kunskaper som utgångspunkt.

Det finns visserligen både akademisk kvinnoforskning och politiska

F ä r ö a r n a

Kina var platsen där kvinnor från de fyra världshörnen träffades i höstas. Det var där Olga Olaussen från Finnmark på norska Ishavskusten träffade och intervjuade *Elin Lindenskov*, en av 22 kvinnor från Färöarna som deltog i NGO-konferensen i Beijing.

Elin kommer från Tórshavn, huvudstaden på Färöarna med ca 15.000 invånare. Hon är lärare på en folkhögskola, sitter i stadsfullmäktige för socialdemokraterna.

Tórshavn stadsfullmäktige har konservativ majoritet, men fyra av de sju medlemmarna i kommunstyrelsen hör hemma på vänstersidan.

– Vi har fått till stånd ett visst samarbete med de konservativa. Men borgmästaren och övriga toppolitiker är konservativa, säger Elin.

Borgmästaren, det är väl en man?

– Det är en kvinna! Och själv är jag ordförande i socialnämnden. Dessutom är det en kvinna som leder hälso- och miljönämnden.

Berätta lite om situationen på Färöarna.

– Situationen är kritisk. Vi har varit omkring 47.000 invånare, nu är vi nere på 43.000. Många har flyttat efter att krisen kom. Den gyllene tiden på 80-talet ska betalas nu. Den var dyr för invånarna. Unga människor som har bildat familj är villiga att flytta vart som helst där de kan få jobb, för arbetslösheten är mycket stor, ca 20 procent. Vi har inte haft arbetslöshetsstöd förrän nu, och det är lågt. Många flyttar till Danmark, antagligen för gott, och då får vi ju problem med betalning av pensioner osv.

Vad är orsaken till den stora arbetslösheten?

– Fisket och fiskeindustrin har minskat otroligt mycket de senaste åren. Detta smittar av sig på hela vårt samhälle, vi lever ju av fisken – 99 procent av vår export är fisk.

Varför har fisket gått så starkt tillbaka?

– Det är väl först och främst naturor-saker. Men det är också för att man har fiskat för mycket. Man har dammsugit havet med stora trålare. Då är det väl naturligt att det inte är mer fisk.

Vad lever folk annars av på Färöarna?

– Lite jordbruk, och så jobbar ju själv-

klart några inom offentlig sektor. Den näst största exporten vi har är frimärken, och den går bra!

I Finnmark upplever vi att man på små orter lägger ner skolorna. Hur är det hos er?

– Om landsstyret fick bestämma själva, hade de säkert lagt ner skolorna på många platser. Men folk protesterar när det gäller nedläggning av bygdeskolorna, och det har visat sig att föräldrarnas protester och demonstrationerna har lyckats. Det är mest mödrarna som har protesterat. Bar-nen måste få bo hemma under sina första år, för tvingas de lämna bygden i tidig ålder återvänder de inte. Därför försöker vi behålla skolorna på de små öarna. Flera öar måste ofta dela på en lärare, som kommer varannan vecka till varje ö. Vi gör allt vad vi kan för att behålla de små skolorna.

Det pratas mycket om religiös fundamentalism nu för tiden. Har ni det på Färöarna?

– Ja, hos oss finns det många kristna fundamentalister. De försöker att driva sin linje hårt, t.ex. i abortfrågan. Vi har inte fri abort, men i det närmaste, kan man säga. De kristna fundamentalisterna arbetar mycket för att vi måste ha en strängare abortlag. Fundamentalisterna är få här på Färöarna, men har otroligt mycket att säga till om, och de kommer in över allt. En del präster är danska konservativa extremister som påstår att det är helt fel att göra abort.

Vad engagerar kvinnoorganisationerna på Färöarna nu?

– Familjeproblemen, och att ungdomen drar bort. Vi har mansöverskott. För tio år sedan hade vi 2.000 fler män än kvinnor här, men idag är skillnaden större. De unga flickorna reser ut

– Jag är på Beijing-konferensen med min mamma och min dotter, så vi är tre generationer på kvinnokonferens! Min dotter på 16 vill självklart vara med om allt som händer i ungdomstältet. Mamma går runt och tittar. Jag själv försöker komma på föreläsningar och aktiviteter som har ett socialistiskt innehåll, säger Elin Lindenskov från Tórshavn på Färöarna.

– del av Danmark men utanför EU

för att arbeta som hembiträden, på hotell eller som au pair, medan pojarna stannar kvar. Jag arbetar som folkhögskolelärare och har sett att de två senaste åren har två tredjedelar av eleverna mellan 17 och 20 år varit pojkar.

I övrigt har kvinnoaktiviteterna spridit sig till olika områden. Vi har fått ett center för krisdrabbade kvinnor i Tórshavn. Dessutom har vi inspirerats av Norge till att organisera våra fiskarhustrur. De har startat sin egen organisation, Fiskekvinnolaget. De har fått igenom sina krav om försäkring för de som arbetar ombord, om räddningsvästar osv.

Och vi som är politiskt aktiva har fått erfara de härskartekniker som männen använder mot oss som Berit Ås har tydliggjort och av detta har vi fått inspiration. Vi har också fått kursmaterial för kvinnor från det norska Arbeiderpartiet. Två av oss socialdemokrater leder kvinnokurser. Inte bara för partikvinnor men även för andra grupper och organisationer. Talarkurserna är mycket populära, för kvinnorna har så svårt att ta ordet i stora församlingar och svårt att engagera sig i politiken.

Det verkar vara lättare för kvinnor att arbeta tvärpolitiskt än för män. Våra manliga partikamrater tycker inte om att vi håller kurser för kvinnor i andra partier, men vi menar att detta är viktigt.

Kvinnorna på Färöarna fick rösträtt 1907. Den gången hade vi ett alkoholproblem, brännvin såldes fritt och männen drack en hel del. Då tänkte man: Om kvinnorna får rösträtt kommer de att få fram en ny alkoholpolitik. Det gjorde de också.

Har kvinnorna senare utnyttjat rösträtten?

– Det tror jag nog. Men många lyssnar på männen. De frågar sina män hur de ska rösta.

– Men låt mig säga något positivt till sist. På Färöarna har vi det renaste hav och renaste vatten du kan tänka dig. Detta använder naturligtvis fiskeriexportörerna i reklamsyfte, men det är sant och vi är stolta över det. Från 1 januari 1996 kommer inga avlopp att släppas ut i vattnet. Många länder har ju problem med dricksvattnet, men på Färöarna har vi massor av rent dricksvatten. Hela naturen är underbar. Vi kan gå rätt ut i naturen och andas ren luft, dricka rent vatten. Det är gott att bo på Färöarna!

Olga Olaussen

Bild: E.A. Lothe

Översättning: Aase Bang

FAKTA

Färöarna är en del av Danmark men har självstyre. Öarna styrs av Lagtinget (Riksdagen) och Landsstyret (regeringen). Även om Färöarna har så kallad riksgemenskap med Danmark, har öarna aldrig varit medlemmar i EU. 1974 röstade alla de politiska partierna emot medlemskap. Sedan dess har Färöarna haft ett frihandelsavtal med EU, som har reglerats genom förhandlingar.

Just nu är Färöarna inne i en djup kris. Utlandsskulden är stor, samtidigt som fiskebeståndet har minskat mycket. Folk flyttar från Färöarna eftersom arbetslösheten är enorm.

Krisen har medfört att vissa konservativa politiker samt folk från det privata näringslivet ånyo har tagit upp EU-frågan. Några menar att förhandlingar om medlemskap bör inledas, medan andra vill förhandla om bättre handelsavtal. Eftersom Färöarna lever av fiskerinäringen, som utgör större delen av exporten, slutar alltid diskussionerna med EU:s fiskeripolitik. Så har det också varit under våra förhandlingar med EU: Vi har förhandlat om fisk, inte om människor.

Diskussionen om EU-medlemskap aktualiserar också frågan om riksgemenskapen med Danmark, Ska vi eventuellt gå in i EU som en del av Danmark och därmed inte få något att säga till om, eller ska vi lösriva oss från Danmark och därmed bli en mycket liten nation i det stora Europa?

Så som situationen är för närvarande, menar jag att vi på Färöarna ännu inte är mogna att ta ställning till EU-frågan. Vi saknar en offentlig debatt som kan belysa alla sidor av saken, samtidigt som vi saknar en debatt om alternativen.

Text och bild ovan: Elin Lindenskov

Vi behöver fler jordklot

om vi inte stoppar rovdriften

Allt fler inser det ohållbara i den livsstil industriländerna lagt sig till med. Jordens naturresurser föröds i en allt snabbare takt. Ska nuvarande materiella levnadsstandard bibehållas behövs minst två jordklot till. Annars finns det inte tillräckligt med luft, metaller, odlingsbar jord, dricksvatten m.m. Åtminstone alla som har barn och barnbarn har ett intresse av att kursen läggs om för att framtiden ska bli hållbar.

Naturen förändras av sig själv, arter försvinner och klimat förändras. Men ännu är kunskapen om dessa förändringar och samspelet dem emellan så begränsad att vi inte bör tillåta oss att manipulera med dessa faktorer.

Den rovdrift på naturresurser industrisamhällena hängett sig åt efter andra världskriget begränsar i hög grad valfriheten för kommande generationer. Ska utvecklingen kunna ställas om och rymmas inom ramen för vad naturen tål krävs mycket stora förändringar.

De stora förändringarna motiveras också av tredje världens rättmätiga krav på att kunna tillförsäkra sina invånare anständiga levnadsvillkor.

Det mesta av dåliga politiska och ekonomiska beslut går att reparera på något vis. Man kan i val rösta bort de politiker man ogillar. Det som däremot inte kan göras ogjort är de oåterkalleliga skadorna på grunden för vår fysiska existens, naturen. Därför måste vi lära oss att respektera naturlagarna och praktisera solidaritet med kommande generationer.

Mycket svenskt i Agenda 21

Jämfört med de flesta andra i världen är svenskarna ett ganska miljömedvetet folk. Jag är som vänsterpartist inte särskilt nöjd med de beslut inom

miljöpolitiken som vi har lyckats driva igenom hittills, men jämfört med hur det är i andra nationer är den svenska miljöpolitiken i varje fall mindre dålig inom många områden. Detta var uppenbart på FNs miljökonferens i Rio 1992.

Sverige hade ofta de mest långtgående förslagen till miljöåtgärder. En skicklig förhandlingsdelegation och en internationell respekt för de svenska forskare, vars bedömningar underbyggde förslagen, ledde till ett framgångsrikt arbete. I Agenda 21, miljöhandlingsplanen för det 21:a århundradet, kan de av oss som var med och förberedde konferensen känna igen mycket av det som ursprungligen var svenska förslag.

Bilindustrin styr EUs "utvecklingshjälp"

EU spelar en stor och negativ roll i den globala miljöförstörelsen. EU gör utvecklingsinvesteringar, bl.a. genom sina regionala fonder. En betydande del av detta utvecklingsstöd går till motorvägar som enligt planerna ska gå kors och tvärs över Europa. Utvecklingshjälpen i form av nya motorvägar till Östeuropa och Medelhavsländerna är ett beställningsverk från den europeiska bilindustrin.

De nya vägarna leder liksom själva fundamentet i EU-politiken, dvs ökad handel över gränserna, till en ökad trafikvolym. I sin tur leder detta ofrånkomligen till att luftföroreningarna ökar. En sådan utveckling strider mot vad all forskning inom miljöområdet kommit fram till: *luftföroreningarna måste minska drastiskt för att komma i nivå med vad naturen och klimatet tål!*

Kopplingen transporter och miljö är vad de svenska EU-parlamentariker borde ägna sig åt i stället för att jobba för längre lastbilar som moderaten Per Stenmark gjort.

För att undvika en mänskligt orsakad växthuseffekt med stigande havsnivåer som en av följderna måste koldioxidskatt införas på alla fossila bränslen. Denna sommars torka ger en kuslig försmak på vad som kan hända om klimatforskarnas råd nonchaleras.

Åtgärd nödvändig, men EU oenligt

Överenskommelsen i klimatkonventionen som undertecknades vid FN-konferensen i Rio 1992 kräver att länderna senast år 2000 stoppat ökningen av växthusgaserna.

Sverige har haft en koldioxidskatt sedan ett par år tillbaka, även om den enligt min mening är alldeles för låg. Liksom i flera andra frågor visade EU upp sitt misslyckande i klimatfrågan på miljökonferensen i Rio. Det enda EU lyckats ena sig om är till intet förpliktande deklarationer som inte haft någon praktisk betydelse. Här har verkligen de svenska EU-parlamentarikerna en uppgift att fylla.

Målet måste vara att ha en beskattning på bränslen som gör att transporterna står för sina egna miljökostnader. Det måste vara rimligt för den som ansluter sig till marknadsekonomiska idéer, annars måste man ju bl.a. med skattemedel reparera de miljöskador transporterna gett upphov till (om de alls går att reparera).

Det är inte bara globala miljöhot som motiverar kravet på minskning av bensin- och dieseldriven trafik. Naturvårdsverket bedömer marknära ozon som nästa stora miljöproblem. I Skåne har man de senaste åren uppmätt ozonvärden som med råge överstiger det världshälsoorganisationen anger som en gräns över vilken hälsoeffekter uppstår.

Ozon på låg höjd är en av orsakerna till att fler får astma och allergiproblem, särskilt barn. Ozonet har ne-

Bild: R Andersson

gativa effekter på lungfunktionen, som bl.a. innebär att lungorna åldras snabbare. Växter skadas av ozon. Naturvårdsverket bedömer att skördeförlusterna på grund av ozon uppgår till över en miljard kronor om året.

Jorbrukssubventionerna ett stort bakslag

I Sverige höll vi innan EU-medlemskapet på att minska subventionerna för att låta marknaden få större inflytande över vad och framför allt hur mycket som ska produceras. Sedan årsskiftet har klockan vridits tillbaka.

Över hälften av EUs budget går till jordbrukssubventioner. Dessa upprätthåller ett miljöförstörande jordbruk med stora mängder konstgödning och kemiska bekämpningsmedel. I stället för att fortsätta den begynnande diskussionen om miljöomställning av jordbruket, hamnar mjölkkvoterna åter i fokus.

En annan trist effekt av jordbrukssubventionerna är de smör-, kött- och

vinberg etc som uppstår. Dessa överskott dumpas på marknaden och förstör för såväl tredje världens jordbruk som för folkhälsan. Att det är stora skillnader mellan EU och Sverige vad gäller synen på hur husdjur ska behandlas kan knappast ha undgått någon som tar del av massmedia.

Ibland påpekas att EU hjälpt till att skydda de sista vildmarksområdena vid Medelhavet. De sista naturområdena i södra Europa riskerar dock att förstöras för alltid på grund av EUs jordbrukssubventioner, med vars hjälp det idag bedrivs odling av jordgubbar samt andra grödor som fordrar mycket konstbevattning och därmed sänker grundvattennivån inom stora områden.

Coto Donana vid floden Guadalquivir i södra Spanien är ett exempel på våtmarksområde som hotas av de kringliggande odlingarna. EUs jordbrukssubventioner borde minskas och koncentreras till ekologiskt hållbara jordbruk som inte utarmar jorden och förstör grund- och ytvattnet.

Varornas fria rörlighet viktigare än miljön

Ytterligare en angelägen uppgift är att försöka förändra EUs miljöregler i vid mening till att bli miniminivåer som det står varje medlemsland fritt att överskrida. Det känns ganska tokigt att Sverige skulle gå in i EU och tvingas sänka sina miljönormer för att sedan verka för en allmän höjning av miljöambitionen i EUs normer.

Det måste vara klokare att varje land som vill skärpa miljövillkoren, ska kunna göra detta utan att hindras av sitt EU-medlemskap. Miljön borde betraktas som viktigare än varornas fria rörlighet. Så är det definitivt inte inom EU idag. Att inom ett EU-land ställa upp egna miljökrav på en vara anses otillbörligt, eftersom det då kan försvåra för andra länders export.

I praktiken har vi haft reformstopp inom miljöområdet sedan EU-anpassningen började på 1990-talet. Särskilt gäller detta för de miljölagar som finns. I stället väntar man på EU-di-

rektiv som i de flesta fall är slappare än den svenska lagen. Störst konsekvenser får denna situation sannolikt vad gäller kemikalier. Många av de ämnen som i Sverige klassats som cancerframkallande lär vi få se en ökad användning av inom arbetslivet och i resten av samhället.

Ohållbar framtid utan omdirigering

Jag vill ta tillfället i akt och förmedla en personlig erfarenhet. I egenskap av gymnasielärare nåddes jag av svenska arbetsgivarförbundens erbjudande om studieresa till Bryssel. Eftersom min inställning till EU är känd i kollegiet var det inte svårt för mig att få en av min skolas platser på resan för att försöka ta till mig positiva sidor av EU.

Jag ställde frågor om miljön till i princip alla EU-representanter vi träffade och det var inte få. De försäkrade mig om att EU visst satsade på miljön, men att de själva inte hade miljön på sitt bord. Jag frågade representanten från EU-kommissionen på

vilket sätt EU arbetade med att uppfylla det man åtagit sig av Rio-beslutet. Han visste inte heller något om detta.

Summerar jag mina intryck från direktkontakten med EU-organen blir den att ekonomin (EMU och konvergensvillkoren) står först på dagordningen, den står också på andra och tredje plats. Först mycket längre ner kommer arbetslösheten, östutvidgningen, miljön, kvinnofrågorna och annat av lägre dignitet.

Sammanfattningsvis försöker EU krampaktigt hålla fast vid en föråldrad politik där massiva vägsatsningar och enorma subventioner till konventionellt jordbruk ska ge tillväxt, utveckling och arbetstillfällen. Med tanke på de luftföroreningar (marknära ozon, försurande regn, klimatpåverkande gaser m fl) som alstras i Europa borde vägsatsningarna snarast dirigeras om till satsningar på miljövänliga kommunikationer. Ordentliga miljökonsekvensprövningar borde föregå alla investeringar, såväl inom jordbruket som inom andra områden.

Fler EU-länder än Sverige borde ha koldioxidskatt och successivt höja den till en sådan nivå att bilismen kan täcka sina egna miljökostnader. För miljöns skull är det högst väsentligt att de länder som vill föra en ambitiösare miljöpolitik ska ha rätt att göra det och inte hindras av EUs regelverk.

Ny dagordning krävs

Miljöproblemen idag är av en sådan karaktär och dimension att lösningen av dem måste stå överst på dagordningen. Den ekonomiska politiken måste underordnas villkoren för ett långsiktigt hållbart samhälle.

–Uttaget av ändliga resurser måste minimeras.

–Utsläppen av svårnedbrytbara ämnen skall upphöra.

–De fysiska förutsättningarna för naturens kretslopp måste bevaras.

–Uttaget av förnyelsebara resurser får inte vara större än nybildningen.

Karin Svensson Smith,
3:e ersättare i EU-parlamentet för
vänsterpartiet

ÖPPEN SCEN

*Tidskriften ÖPPEN SCEN är en mötesplats
för amatörer och etablerade författare från hela landet.
Här publiceras noveller, poesi, essäer och reportage.*

Utgivare är **Göteborgs Skrivarsällskap**.

västsveriges största amatörförfattarförening.

Men tidskriften vänder sig till människor i hela landet.

människor med intresse av att uttrycka sig i ord och bild.

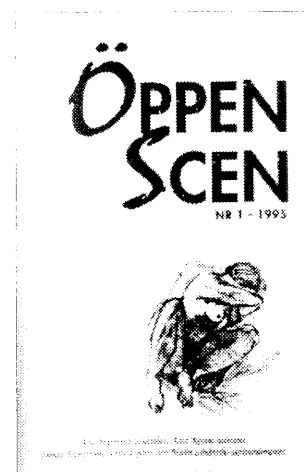
Tanken med ÖPPEN SCEN är att tidskriften ska fungera som en källa till inspiration för alla skribenter i vårt land, fyra gånger om året.

Tidskriften tar därför tacksamt emot kortare texter och olika slags foton och illustrationer.

ÖPPEN SCEN
Intagsgatan 8A
416 51 Göteborg

Lösnummer 20 kr

Prenumeration, privatpersoner (4 nr / år) 60 kr
prenumeration, institutioner 100 kr

Ungdomar om EU

Nu är det ca ett år sedan Sverige anslöts till EU. För att få veta vad de som i framtiden drabbas mest av EU tycker, dvs ungdomar, gick jag ut på stan och frågade 8 stycken för att höra vad de tycker om EU idag.

Jag ställde tre frågor:

- 1) Nu är det ca ett år sedan Sverige anslöts till EU. Vad tycker du om EU idag?
- 2) Varför? Motivera dig?
- 3) Hur tror du framtiden kommer att bli när Sverige är med i EU?

Lisa Alvgren. 24 år och arbetar som danslärarinna.

- 1) Jag vet inte, märker inte av det direkt, ingen speciell skillnad.
- 2) Jag är inte engagerad.

- 3) Jag var emot EU när vi röstade och är det ännu, jag är skeptisk.

Maria och Emelie. Båda 22 år. Maria kallar sig själv litteraturvetare och Emelie skådespelerska.

- 1) *Marie:* Min uppfattning är negativ. *Emelie:* Inte särskilt bra.
- 2) *Marie:* Negativ information från massmedia, kompisar vid diskussioner m.m. *Emelie:* Massmedia får det att verka dåligt, man får negativ uppfattning.

- 3) *Marie:* Inte så stor skillnad, jobbigare kanske, med nya pass och sådant. *Emelie:* Vet inte, men hoppas den blir positiv, men jag tror inte att den blir det.

Anders Fridén & Louise Rickardsson. Båda är 22 år. Anders är byggare och Louise studerar, jobbar på helgerna i en mataffär.

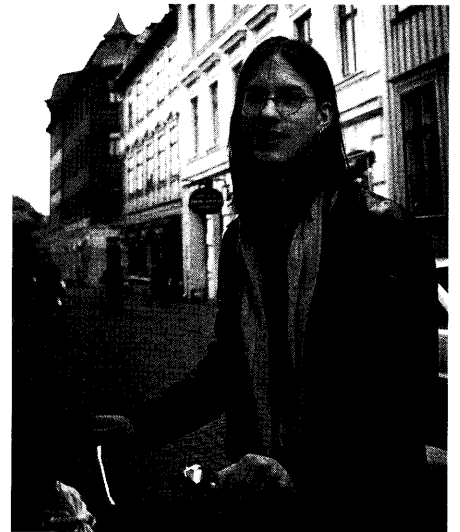
- 1) *Louise:* Inte bra, inte bättre än innan. *Anders:* Ej heller sämre. Men det är svårt att veta egentligen.
- 2) *Louise:* Matpriserna går upp. Svenskt kött är inte alltid svenskt kött. *Anders:* Politikerna utlovade saker som skulle hända, men det händer väl inte så snabbt, men om några år så blir det väl bättre.
- 3) *Louise:* Om 20 år så är det förändrat. Antingen blir det bra, men hela EU kan bli som USA eller Sovjetunionen och det är ju inte bra. *Anders:* Om det blir mycket militär och sånt där då kan det bli farligt, men annars går det nog bra.

Roland Larsson. 20 år. Är deltidsarbetslös när han inte jobbar som deltidsassistent.

- 1) Jag tycker fortfarande att Sverige inte ska vara med i EU.
- 2) Jag tror inte på att man kan lösa de problem de säger genom att bilda en union. Det är klubben för invärtesbeundran, de andra skiter man i. Jag tror det är viktigare med internationellt samarbete.
- 3) Ingen aning. Det går inte att säga, jag hoppas det blir bra.

Linda Hutchinson-Key. 23 år och är arbetslös.

- 1) Jag har alltid tyckt illa om EU och gör det fortfarande.
- 2) Det är bara en gemenskap som är till för kapitalisterna, de små människorna glöms bort.

Roland Larsson

- 3) Jag vet faktiskt inte, men jag hoppas att vi går ur.

Rickard Jonsson. 24 år, studerar.

- 1) Jag tycker det är ganska dåligt fast EU är nödvändigt.
- 2) Jag tror att det finns frågor där man måste fatta överstatliga beslut, t.ex. miljön. Men det fungerar inte så bra idag.
- 3) Jag tror vi kommer bli allt mer integrerade. Vi har bara börjat anpassa oss.

Text och bilder: Rebeckah Janse

always go forward...

Vi delar på samma sol och jorden är vårt gemensamma fosterland. Fred kommer när vi marscherar hand i hand. Vår vänskap kommer att bli lika långlivad som jorden... Oj, vad jag sjunger, det gör inget att det är falskt för ingen här känner mig. Och min lilla stämma är bara en av tiotusentals på invigningen av NGO-Forum i samband med FNs fjärde kvinnokonferens. En zeppelinare med texten equality, peace, development, dvs jämlikhet, fred och utveckling cirklar över den fullsatta olympiastadion när värdlandet Kina visar upp en enorm skicklighet i form av olika danser. We will always go forward, fortsätter jag och alla de andra.

Innan invigningen har jag snabbt hunnit rusa förbi pandor, Sommarpalatset, Förbjudna staden, Himelska fridens torg och klättrat på den 600 mil långa muren – dock inte så långt på grund av svindel.

Det är ett fascinerande land, Kina, 20 gånger större än Sverige och 1,2 miljarder människor. Det lär också vara det land i världen som har den längsta historien med obrutet statskick, 4000år. I många fall, liksom så många andra, en blodig historia och med kvinnoförtryck. Men *We will always go forward...*

Men så är det dags att gripa sig an åtminstone några av de 3.400 seminarierna som erbjuds på NGO-Forum, fast det gäller att ta sig till konferenscentret först. Mellan en och två timmar med buss, beroende på bussens kondition. Bussfärder jag inte vill ha ogjorda. Även om inte alla 30.000 kvinnorna från de 200 länderna fick plats samtidigt i en buss kunde man träffa många och prata mycket under färderna.

– Sedan befrielsen har vi kvinnor fått det mycket bättre, säger den kinesiska "volontären" som tagit plats bredvid mig.

Med befrielsen menar hon folkrepubliken bildande 1949.

– I stort sett har vi uppnått jämlikhet, men någon pappamånad som du pratar om har vi inte, fast det är tradition i Kina att under en månad efter barnets födsel sköter papporna om både mamman och barnet, eftersom mammorna är så svaga då.

– Fast jag tycker det ställs högre krav på oss flickor på universitet, jag kan inte säga riktigt på vilket sätt men jag bara upplever det så.

Själv studerar hon foreign affairs, engelska och japanska.

– Det är egentligen inga roliga äm-

Det är tre år sedan som den Kina lade om den ekonomiska inriktningen till kapitalistisk, medan den politiska fortfarande är kommunistisk – hur nu det går ihop. Det är 50 år sedan Japan kapitulerade och lämnade Kina som de invaderat. Grymheterna under kriget finns kvar i minnet hos många kineser. Och nu är japanerna alltså tillbaka som affärsmän.

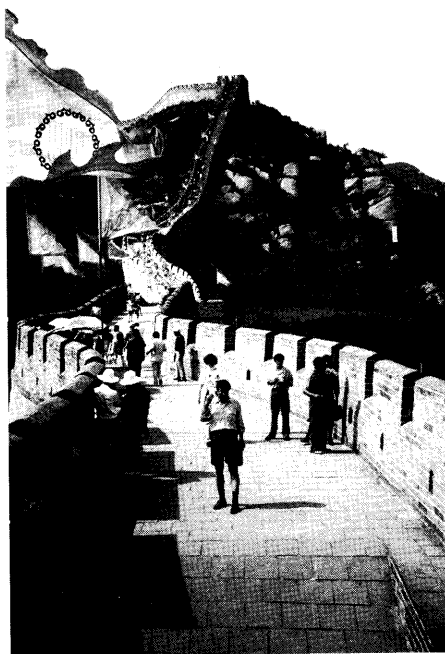
Det är många som vill göra affärer med Kina – vilken marknad: en fjärdedel av jordens befolkning! Undrar just varför man från Sverige officiellt inte har hittat det rätta tillfället att lämna över protestlistorna mot behandlingen av flickebarn i Kina som Mona Sahlin hade med sig till kvinnokonferensen. De lär ligga kvar på ambassaden och vänta på Tillfället, kanske har det något med marknaden att göra...

We will always go forward...

– Jag tror i alla fall att det blir bättre med det nya ekonomiska systemet. Det sätter större press på lata människor. Men det är klart arbetslösheten kommer att öka, och det blir nog kvinnorna i första hand. Arbetslösa brukar hitta ett nytt jobb. Eller starta eget, fast gör man det gäller inte det sociala trygghetsnätet med sjukvård, pension osv.

– Många män lämnar landsbygden och flyttar in till staden, det blir svårt för kvinnorna som blir kvar. På många håll på landsbygden i Kina är människor så fattiga att barnen inte har råd att gå i skolan. Även om alla barn har rätt till nio års utbildning finns det föräldrar som inte har råd till skolböckerna. Men vi har ett projekt på gång som innebär att de rika i städerna ska hjälpa de fattiga i landsbygden så alla får gå i skola. Egentligen vet jag inte så mycket om landsbygden, jag är uppväxt i staden.

– Jag vet inte om jag tycker det är

nen, men man måste ju anpassa sig. Det finns väldigt många japanska firmor här nu. Jag förstår inte varför de kommer till Kina, jag tycker inte det verkar som om de tycker om oss kineser och vår kultur, och då behöver de ju inte komma hit.

Men *we will always go forward...*

rätt att man sedan man infört den nya ekonomiska ordningen har höjt årsavgiften på universiteten från 200 yuan till 2000 yuan, alla får ju inte stipendium.

Medelinkomsten per månad i Beijing lär vara 800 yuan.

– Om ni har haft det så bra i Sverige med jämställdhet och jämlikhet och social trygghet, som du säger, varför ändrar ni då systemet?

Jag blir svarslös men nynnär falskt
We will always go forward...

Efter att ha skumpat fram i bussen den långa vägen till konferensområdet tar jag farväl av min kinesiska volontär som ska börja sitt arbete med att ledsaga oss vilsna kvinnor. Fast egentligen var hon inte någon riktig volontär – alla flickor som studerar vid universitetet är beordrade att vara volontärer, pojkarna är det på riktigt. Nu gäller det att lära sig så mycket som möjligt under dessa tio dagar som konferensen varar, för jag måste ju rapportera om världsläget på kvinnofronten i Vi Mänkor, fast inte förrän till 8-mars numret. Egentligen är denna artikel en "trailer" som det heter nuförtiden alltså förhandsannonsering.

Men en sak är jag säker på: *We will always go forward*, fast det gäller att välja rätt väg!

Text och bild: Gunnel Atlestam

Intresserad av vänsterpartiets politik?
Pröva nya

VÄNSTER*press*

Nu med tuffare
texter
fräschare layout
och tätare utgivning

**Håll dig informerad om vad som händer
inom politiken, debatten, och samhället!
endast**

150 kr per år

Tel 08-654 08 20

Nytt konsulat på Orust för andliga republiken Zitzer

– I samma ögonblick som människor gör civilt motstånd vinner kärleken i stället för hatet, säger "president" Lajos Balla från Tresnjevaca. Han talade den 25 oktober vid invigningen av Sveriges första konsulat för den Andliga republiken Zitzer. Konsulatet finns i Stocken på Orust.

Det började när 200 män av Tresnjevacs 2.000 invånare inkallades till militärtjänst i maj 1992. Byn Tresnjevaca ligger i provinsen Vojvodina i Serbien. Befolkningen utgörs till stor del av ungarer. Några kvinnor i byn tog

reda på att repetitionsövningarna, som det stod på inkallelseordern, skulle hållas vid fronten i det pågående kriget.

Spontant genomförde invånarna i Tresnjevaca en massprotest och ett fredsläger, Zitzer-klubben, upprättades i byns pizzeria. Fredslägret som leddes av byns kvinnor varade i 62 dagar. Statsmakten kände sig provocerad och sände 92 pansarbilar till byn med order om att skjuta skarpt vid oroligheter. Ändå åtlydde ingen inkallelseordern. Efter tre dagar återkallades pansarvagnarna.

Zitzerklubben förklarade sig senare symboliskt oberoende av Belgrad

och tog den officiella benämningen *Symbolisk republik utan territoriella anspråk; ett andligt förbund mellan alla människor som vill ha fred.*

Under 1995 har uthålligheten hos befolkningen satts på hårda prov.

För att visa solidaritet med den Andliga republiken Zitzer har människor i flera länder öppnat Zitzerambassader och konsulat. Fredsrörelsen på Orust med fredsaktivisterna Erni och Ola Friholt har öppnat det senaste konsulatet. Erni och Ola fick höra talas om byn när de var på besök hos fredsrörelsen i Serbien.

Helt utan gränser

– Det är viktigt med stöd utifrån. Därför öppnar vi det första konsulatet i Sverige. Republiken i sig är ett ironiskt svar på utropandet av de många serbiska republikerna med allt fler gränser. Zitzer är istället en republik helt utan gränser. Alla som vill ha fred kan vara med, säger Erni och fortsätter:

–Människorna i Tresnjevaca har modigt sagt ifrån i tre år nu. Det blir ingen bra fred genom krig.

–Det är många som har framfört ickevåldsideer alltifrån Buddha och Kristus till Mahatma Gandhi och Martin Luther King, säger Mr Balu, socialsekreterare från Madras i Indien. Mr Balu som har arbetat i 25 år i slumområdena i Indien är gäst hos fredsrörelsen på Orust vid invigningen. Han påpekar att den drivande kraften i Zitzer, Lajos Balla, är en modern ickevåldsförespråkare.

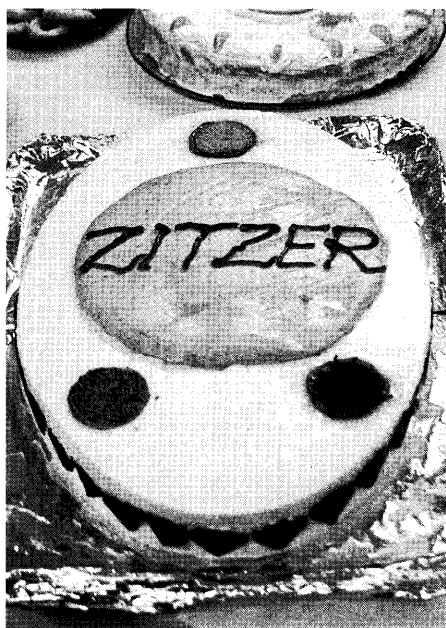
Världsomspännande nätverk

Johan Galtung, norsk fredsforskare och en annan av invigningstalarna framhöll det lustiga i allvaret och det allvarliga i det skämtsamma.

– Zitzer är ett fantastiskt experiment som har lyckats. Man bygger med ambassader och konsulat upp ett

Vid FN:s stora kvinnokonferens i Peking i september, var *Sylvie Jan* en av de få NGO*-representanterna som fick tillfälle att tala på det officiella FN-mötet. Sylvie är president för Kvinnornas Demokratiska Världsförbund (KDV), som firar sitt 50-årsjubileum i Paris i december och där Svenska Kvinnors Vänsterförbund har varit ansluten från starten. KDV är alltså jämgammalt med FN.

När Zitzerrepublikens konsulat invigdes bjöd initiativtagarna och sommarkafé-ägarna Erni och Ola Friholt på hembakade tårter i form av Zitzerrepublikens vapensköld. Vapnets mitt föreställer en pizza och runt om finns tre biljardbollar – allt för att påminna om att det var i byns pizzeria, med ett biljardbord som huvudattraktion, som Fredsläget först upprättades.

världsomspännande nätverk. Mäniskan lever ofta i trons värld. Zitzerrepubliken är verklighet.

Denna kväll bjöd på lustfyllt allvar med vackert violinspel och ett väldigt bra teaterstycke om den Andliga republiken, skrivet av lärarinnan Eva Tillander och spelat av hennes elever från Hunnebostrand.

Text och bild: Rebecka Janse, elev vid medialinjen på gymnasiet i Växjö – för en vecka praktikant på Vi Mänikor.

(Vi Mänikor har tidigare skrivit om Zitzerrepubliken i nr1-94 och nr4-94.)

Vill du ha mer information, ansökningspapper m.m, hör då av dig till Erni eller Ola, telefon: 0304-51215.

KDV firar 50 år

Den första fredssommaren inbjöd franska motståndskvinnor sina syster från hela världen till ett möte i Paris. De ville bilda en internationell organisation som skulle arbeta för fred och bekämpa fascismen. Från Sverige deltog bland andra Andrea Andreen, som senare blev SKV:s ordförande under många år. För kvinnorna i SKV var dialogen mellan öst och väst, syd och nord, viktig i fredsarbetet, och de höll fast vid sin lojalitet med KDV, trots det kalla kriget som senare drev KDV i armarna på Östeuropa.

Det var ju en tid då det närmast var landsförräderi att delta i ett möte i Moskva – ja, till och med fredsarbete och motståndet mot atombomben var suspekt.

För kvinnorna i Tredje världen har KDV haft stor betydelse. Solidaritetsarbetet har alltid stått högt på dagordningen och KDV har bl.a. initierat internationellt stöd till Vietnams kvinnor och barn, till ANC:s kvinnoorganisation, till palestinska kvinnor som sitter fängslade i Israel. Som exempel på kampanjer för enskilda kvinnor kan vi nämna Angela Davis, amerikansk och Leyla Zana, kurdisk medborgarrättskämpa.

KDV har status som konsultativ medlem i FN:s ekonomiska och sociala råd och i UNESCO. Det var i övrigt på KDV:s initiativ som FN instiftade kvinnoåret 1975, som i sin tur ledde till kvinnokonferenserna i Mexico, Köpenhamn, Nairobi och nu senast i Peking.

Den senaste tiden har både FN och KDV varit i blåsväder. KDV därför att kvinnoförbunden var nära lierade med de statsbärande partierna i

många länder i Östeuropa och i Tredje världen. När partierna föll, drogs kvinnoförbunden med i fallet. När de nu byggs upp igen utifrån nya förutsättningar, har de inget ekonomiskt stöd från statsmakterna. Och som bekant är världens kvinnor fattiga. Det är dyrt att driva ett fungerande internationellt nätverk.

FN har redan firat sitt 50-årsjubileum, då all världens statsmän samlades och de alla talade om FN:s viktiga roll. Om samma statsmän betalade sina skulder till världsorganisationen skulle mycket vara vunnet! FN är inte bara blå baskrar. FN:s Förklaring om de mänskliga rättigheterna och Barnkonventionen har blivit rättesnören för en hel värld. FN:s satsning på hälsovård och utbildning har varit betydande. Och på kort tid har tre internationella konferenser ägt rum i FN:s regi. Alla tre kommer att få stor betydelse för världens kvinnor: befolkningskonferensen i Kairo, det sociala toppmötet i Köpenhamn och kvinnokonferensen i Peking.

KDV:s jubileumsfest äger rum i UNESCO:s lokaler i Paris i mitten av december. Då passar man samtidigt på att ordna ett möte i exekutivkommittén – ett rådsmöte som vi kallar det i Sverige. Läs om det i nästa nummer av Vi Mänikor!

Som världen ser ut, är det viktigare än någonsin att stärka både FN:s och KDV:s roll. Vi sänder våra varmaste välgångsönskningar till två nödvändiga internationella institutioner!

Aase Bang

*) NGO, Non Governmental Organization, kan närmast översättas med folkrörelse.

»Karsten i vevhimmel», Hannah Ryggen 1953. 190 x 170. Tillhör Nationalmuseum, Stockholm.

Konstnärsporträttet

»Min mormor hade randiga strumpor, himmelsblå, pissblå. Sådan färg ville jeg ha. Jeg blev arg på boken jeg læste ur och började tänka själv: Solen ska göra det här. Så höll jeg på och sökte blått i tre år, kelade med potten för att få fram den riktiga.(...) Sen dess har jeg alltid kunnat. Jeg har själv erövrat färgen, det er det eneste jeg kan skryte med.»

Orden är Hannah Ryggens. Hon föddes 1894 i Malmö, dog 1971 i Trondheim. Hon var radikalt nyskapande, öppnade vävens fält för fri bild och 1964 representerade hon Norge på Biennalen i Venedig.

Mormodern med de betydelsefulla strumporna var skånsk bondmora. Modern var kokerska, fadern sjöman och Hannah själv började sin yrkesbana som lärarinna. Genom kvällskurser i måleri växte hennes lust till konst. På en studieresa 1922 till Dresden mötte hon Hans Ryggen, måleristuderande och bondson från Norge. Hans och Hannah gifte sig, hon flyttade med honom till halvön Ørlandet ytterst i Trondheimsfjorden, där de sedan levde under ytterst enkla livsvillkor, skötte småbruket, målade och vävde.

Det är när Hannah kommer till Ørlandet som hon, uppmuntrad av Hans, bestämmer sig för att väva, att väva bilder. »Jeg kan ikke veve – derfor gjør jeg som jeg vil» förklarade hon. Genom att välja väven, istället för måleriet får Hannah, som jag förstår det, ett klart eget område, som hon kan växa i utan att konkurrera med Hans. Det är därtill obebod mark, ett område som hon får utforska från grunden, precis som Ørlandet. Att tillägna sig bildvävandets hantverk ger ett rotfäste, sinnligt och praktiskt. Hon lär sig spinna ull med hjälp av kunniga spinnerskor i trakten. Hon lär sig sakta växtfärgning, botaniserar, prövar. Ørlandets lavar, häggbark, björklöv, vitmåra och ljung omvandlas till garnfärg.

Mötet med Hannah Ryggens stora »tepper» ger mycket att förundras över. Inför hennes personligt egna, underfundiga bildspråk kan jag stå som ett lyckligt frågetecken. Och färgen har ett rikt register, är nermyllad i garnet »dyp og strålende». Vävnaderna kan egentligen inte reproduceras, de ska ses i original.

Ändå, se på »Karsten i vevhimmel», en blåsjungande, dråplig och vacker lovsång till den beundrade norske

målaren Ludvig Karsten. »Når jeg ser stjernen Sirius, så tenker jeg på Karsten, som gnistrer i ild og grønn smaragd». Målaren, med palett, gul hatt och röda byxor, träder fram i himmelska vidder, vidrörda av luftiga blå ospunna ulltusskyar. Stjärnkjolsklädd och barbröstad tar en kvinna, en annan Hannah, emot honom där ovan molnen, räcker honom en krona och ett vinglas.

Hannah väver detta i ett hu, hemkommen från en stor Karsten-utställning i Stockholm. Framställningen är uppsluppet familjär, balanserande mellan allvar och humor, mellan naivitet och säkerhet.

Hannah Ryggens tepper är reaktioner på tidningsnotiser, storpolitik, grannskvaller, personliga bekymmer och glädjeämnen. Hon protesterade tidigt mot Mussolini och Hitler. I »Ugift mor» hyllade hon en förtalad sömmerska i trakten i en komposition inspirerad av altartavlor, en Maria med barn – och symaskin.

Hon samlade sina bildtankar i minnet, arbetade sedan spontant och berättande i väven, däri har hon egentligen ingen föregångare. Hon relaterar sig till måleri samtidigt som bilderna formas på vävens villkor. Hon ställde sig i dialog med manliga konstnärer, eller kommenterade dem, på sitt språk. Hon kritiserade Picasso men upphöjde andra och då särskilt Hans.

Ordet vävhimmel är Hannah Ryggens eget. Hon vävde för övrigt i en stående gobelängvävstol (om 2 x 3 m), som Hans hade snickrat åt henne, i torpet. »Jeg kalte den alltid min harpe, som jeg spilte på.» Varpen löper beständigt mellan himmel och jord, inslaget förs in som stundens händelser och impulser.

En »tindrande, saligen blå» bottenton återkommer och varierar i Hannahs vävnader. Det är den pissepotteblå, hennes triumf, uppnådd med hjälp av solen, indigo, urin och »en liten hemmelighet». »Da jeg greide det var det som jeg så Jomfru Maria».

Så tveklöst kan jord och himmel korsas.

Lisbet Ahnoff

Källor:

Albert Steen, *Hannah Ryggen*, Oslo 1986

Katja Waldén, *Väverskans frihet*, ur Vi nr 11 1963

Ny jämställdhetsminister

Sverige har fått en ny jämställdhetsminister – Marita Ulvskog. Mona Sahlin avgick som jämställdhetsminister på grund av "omoraliskt" leverne genom att inte betala skulder i tid m.m. eller på grund av massmedias förföljelse, eller på grund av krafter inom det socialdemokratiska partiet som ville det – eller en blandning av alltihop.

Det behövs en stark jämställdhetsminister i Sverige, någon som kan hålla emot de starka krafter som drar undan fötterna för kvinnors möjlighet till oberoende och jämställdhet. Någon som kan stå emot Göran Persson

och hans kamrater när de vill skära ner den offentliga sektorn. Någon som kan få Göran Persson och hans kamrater att förstå att det lönar sig i längden att förkorta arbetstiden. Någon som kan få Göran Persson och hans kamrater att förstå...

Hoppas Marita Ulvskog klarar det, men hon gör det inte utan egen vilja och utan våra påtryckningar och stöd.

GA

PS. Apropos Mona Sahlin: Den som vill lära sig mer om Mauritius föreslås hoppa över dagstidningarnas reportage och istället läsa Vi Mänkor nr 2 -94 och även krönikan i nr 1 -95.

"Jag tror att Mona Sahlin har gått i en av de största kvinnofällorna – den där man tror att man klarar allt."

Kerstin Alnebratt, ordförande i jämställdhetsrådet i Göteborg

"Vi har det relativt bra i vårt land nu, men raset kan gå fort. Det är inte värdigt vårt land att heltidsarbetande kvinnor är så lågavlönade att de måste söka socialbidrag. Ringer inte en klocka då ..."

Åsa Löfström, nationalekonom, vid tvärfackligt seminarium om jämställdhet oktober 1995

"Jämställdheten håller på att förändras i samband med att samhället förändras. Kanske vi inte ska kräva varannan damernas utan varannan Reuterskärn?"

Kerstin Alnebratt, vid tvärfackligt seminarium oktober 1995, apropos att den politiska makten kanske inte är verklig utan makten finns någon annanstans – hos marknaden där kvinnor inte finns i dag.

"Varför har inte JAG fått någon information!?"

Att vara utan information är att vara utestängd från beslutsprocesser. Information är en förutsättning för en levande demokrati.

Utan information blir man ständigt överkörd och är ett lätt byte i debatter och diskussioner.

Att se till att somliga inte får information är ett gammalt beprövat och effektivt maktmedel.

Men att bli utan information kan många gånger också vara självförvållat. Man ids inte sätta sig in i saker och ting. Låter andra stå för tyckanden och beslut. Sen, då allt gått på tok, är det enkelt att komma undan sitt ansvar.

"Varför har inte jag fått någon information!?", blir en bekväm klyscha.

Kanske därför att du inte prenumererar, svarar vi.

Ja, jag vill prenumerera på
Nfi-Information. Tel: 08 / 20 44 10.

☐ Helår 295:- ☐ Halvår 190:-

Namn: _____

Adress: _____

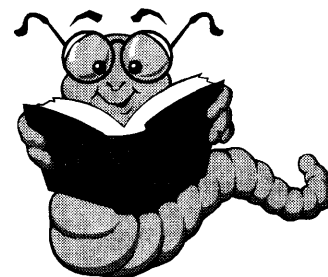
Postadress: _____

Frankeras

NORRSKENSFLAMMAN
information
OBEROENDE SOCIALISTISK NYHETSTIDNING

Wallingatan 37
111 24 Stockholm

Om böcker

Women of Deh Koh. Lives in an Iranian village

Smithsonian Inst. 1989

Erika Friedl

Och:

tidskrifterna Svart-vitt och Kvinnor och fundamentalism

Varför flyr kvinnorna från Iran sitt hemland? Hur det egentligen för kvinnor därborta? Hittills har man inte fått veta mycket om kvinnors situation – förutom möjligen den vinklade bild som gavs i Inte utan min dotter. Några böcker och tidskrifter ger tillsammans en belysande bild av iranska kvinnors utsatta läge, bl.a. Erika Friedl: *Women of Deh Koh. Lives in an Iranian village* Smithsonian Inst. 1989 och tidskrifterna *Svart-vitt* och *Kvinnor och fundamentalism*.

De båda tidskrifterna *Svart-vitt* och *Kvinnor och fundamentalism* ger en mer konkret bild av förtrycket i Iran. En iranska berättar i *Svart-vitt* nr 1-95 om hur hon, efter år av vantrivsel i Sverige beslutar sig för att återvända till hemlandet. Det blir en tid av ökande skräck, förföljelse och förtryck. Polisen har befogenhet att arresteras henne, beslagta passet, hota, förnedra henne. När hon får ett arbete är det fritt fram för chefen att trakassera och försöka våldföra sig på henne. En anständig kvinna arbetar inte offentligt...

Kvinnor och fundamentalism kommer bara ut med två nummer om året. Det är en **mycket viktig** tidskrift. Den belyser fundamentalismen på olika ställen i världen, inte bara inom t.ex. islam utan även inom andra religioner. Senaste numret handlar till stor del om iranska kvinnor. Inte nog med att kvinnor måste vara beslöjade, nu kommer också rapporter om att man delar upp badplatser med sandsäck-

ar (!!) mellan män och kvinnor. Det är också förbjudet att sjunga och skratta offentligt... Ska man skratta eller gråta?!

Erika Friedl skriver i sin bok *Women of Deh Koh* om enkla kvinnor i en iransk landsby, som också undertiteln anger, *Lives in an Iranian village*. Författarinnan har levt i fem år i denna by och berättelserna är ett slags antropologiska noveller av en initierad betraktare.

Deh Koh (fingerat namn) är en bergsby i norra Iran, en av 26.000 byar. Byns befolkning växer med 4% årligen och välståndet ökar sakta men säkert. Det innebär bl a att den nya tiden gör sitt intåg med moderna hjälpmedel i hemmen såsom vattenledningar, tvättmöjligheter, radio, TV osv samt att boendemönstret förändras: de unga bygger egna hus utanför byns kärna. Världen vidgas på ett sätt, men för många kvinnor minskar rörelseförmågan. När man inte längre behöver gå till brunnen varje dag, handla, byta tjänster kan man bli en fånge i sitt hem. Då kanske begravingar och sorgeceremonier är enda träffpunkten...

Friedl berättar i tolv noveller om lika många kvinnoöden: systerskap, kärlek, familjegräl, våld, tysta uppror mot prästerna och Khomeinis förbud mot sång och dans, som *strategier för överlevnad*. För en våldtagen kvinna finns egentligen bara ett val: självmord. Det hemska är att alla kvinnorna accepterar detta...

En väsensskild tillvaro från Nahids självupptagna historia. *Women of Deh Koh* är en välskriven, klok och framför allt initierad skildring av kvinnors liv idag. Jag skulle önska att denna empatiska bok genast blev översatt till svenska. Den kunde öka förståelsen för våra förtryckta systar. Och liksom tidskrifterna ovan

öppna våra ögon för den farliga, växande fundamentalismen i världen.

Kerstin Sandgren

Världens kvinnor

Ulla Lemberg

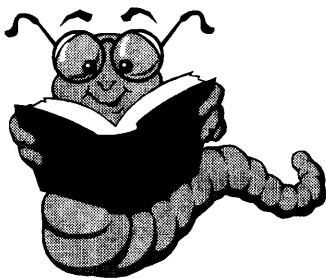
Neomedia -95

Världens kvinnor heter en fotobok av Ulla Lemberg, fotograf med malmöistiskt ursprung. Detta är hennes hyllning till äldre kvinnor, hennes bidrag att synliggöra dessa kvinnor. I tio år har Ulla Lemberg rest runt i världen för att fotografera gamla kvinnor, i Bulgarien, Jugoslavien, Kina, Sudan... Det blev till en utställning och nu till en fotobok som man inte kan glömma.

"Kvinnorna är Jordens salt", säger den polske poeten Tadeusz Rósewicz i sin stora dikt *Berättelsen* om de gamla kvinnorna. Denna dikt har varit ledmotiv i Ulla Lembergs arbete. Den ledsagar också bilddokumentet, ca 120 bilder. Porträtten är sällan kommenterade, oftast bara med land och årtal. Text behövs inte heller, bilderna talar för sig själva. Det är kvinnor med glädje och sorg, smärta och slit, ilska och kärlek i de fårade dragen.

"En kärleksförklaring till allas våra mödrar" som Erika Bjerström skriver i en kort inledning till boken. Ulla Lemberg skildrar **vardagens** kvinnor, bortom mediernas schabloner. Det är de som är hjältinnorna i denna foto-grafs liv.

Kvinnor skildras ofta i media som offer, särskilt äldre kvinnor, när de nån gång syns. Dessa osynliga, minst respekterade och mycket sällan avbildade kvinnor lyfter Ulla Lemberg upp på en hedersplats. Hon ser dem som

de **egentligen** är - starka, fårade och okuvliga.

Ett gripande, vackert och viktigt dokument.

Kerstin Sandgren

Ljft jorden mot himlen **Margareta Ljung**

Det är namnet på Margareta Ljungs avhandling om växande i kvinnogrupper och om kvinnligt nätverk. Den är förstås mycket innehållsrik och jag läser den med stort intresse. Det blir i början en bra rekapitulation av hur kvinnorörelsen utvecklade sig från 1060-talet och framåt.

En av Ljungs utgångspunkter är att när kvinnan nu ur historisk synpunkt alltmer kom ut i det offentliga livet och ut ifrån hemmet och det privata så kom hon också ut i ett samhälle med patriarkala strukturer och manliga normer. För att kompensera detta behöver hon få befinna sig i kvinnliga sammanhang, befinna sig i kvinnliga nätverk.

En stor del av boken uppehåller sig vid begreppen individuering och identitetsbildning sett som processer i kvinnogrupper och kvinnliga nätverk. Jag tycker detta är tungt.

Hon redovisar också i boken ett antal intervjuer som hon har gjort med kvinnor i olika åldrar som har deltagit i nätverk eller kvinnogrupper. Dessa intervjuer är mera intressanta. Det är då berättelser och synpunkter om växande i kvinnogrupper. Många berättar t ex om konflikter i grupperna och om krokiga sätt att uttrycka aggressivitet på. Någon menar att kvinnogrupper där man hunnit skaf-

fa sig en yrkesidentitet, bättre kan balansera de känslomässiga behoven av samhörighet och därmed har större förmåga att acceptera olikheter och ta konflikter.

En av de yngre kvinnorna ger en viktig upplysning om oss i de "gamla" kvinnorörelserna. Denna - låt oss kalla henne Klara - för stod ej de äldres språk, tyckte de befann sig i en slutet värld, märkte att de kände sig provocerade av hennes självförtroende.

Så här säger hon:

"Jag har blivit uppfostrad att jag är en människa med samma värde som alla andra. Det är också så jag ser feminismen - som en människorörelse."

Ljungs kommentar är:

"Klara gör en viktig markering när hon genom sin definition av feminism sätter människan i fokus i stället för kvinna - man. Hon talar hellre om 'det kvinnliga perspektivet' som kan företrädas av alla människor oberoende av kön. Hennes sätt att förhålla sig till feminismen är präglad av hennes starka tilltro till sitt självvärde."

Fler sådana fräscha synvinklar finns med.

Slutkapitlet menar Ljung att kvinnogrupper och kvinnliga nätverk förekommer i stor omfattning och växer fram i olika sammanhang och bevisar därmed att de har en stor betydelse. Om de kommer att fortsätta att finnas till i framtiden vet vi däremot inte.

Lisbet Ernbrink

Einstein i Fruängen. Tjugosex stycken arbetarskrivare.
Red. Göran Burén
Ord&Visor förlag. 1995

Då och då diskuteras - på nytt - författares samhällsengagemang och man undrar om arbetarförfattare finns - som om det endast vore att då publicera sig! Finns det förlag som uppmuntrar och är beredda till en sådan utgivning, skulle man snarare fråga?

Ja, ett förlag, ett litet, Ord&Visor, ställer nu upp och ger ut inte mindre än tjugosex bidrag från medlemmar i Föreningen Arbetarskrivare, etablerade författare och andra. Föreningen har hundratalet medlemmar och ser som sin uppgift att uppmuntra författarskap med utgångspunkt i arbetet.

Och här träder de fram med en kort presentation av sig själva; fotograf, timmerman, barnflicka, busschaufför, författare m.fl. - många arbetslösa. Texternas innehåll ger ytterligare inblick i de skrivandes liv och tankar när de sen skriver om arbetet, kärlek, Stockholmsbussen, Kamrattjuven, sjukbesök år 2014, ålderdomshem m.m., berättat realistiskt/dokumentärt, som skrönor, med svart humor; absurda scener ur livet.

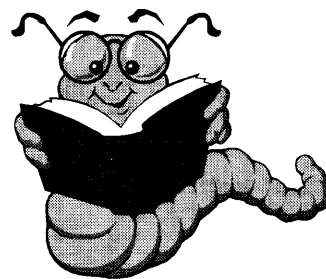
En bok på 222 sidor, som både roar och oroar, som också fungerar som historiedokument.

Karin Lentz

Köpa mat
Ann-Marie Schröder
Utbildningsförlaget, Stockholm
1995

Det här är en bok att läsa som är lätt att ta med när man går ut och handlar. Ann-Marie Schröder är konsumentjournalist med inriktning på miljö- och livsmedelsfrågor. Hon har arbetat på Aftonbladet och på P1:s Konsumenteko. Nu är hon konsumentre-

Om böcker

porter på TV:s kanal 1 i programmet *Hemma*.

I boken gör hon en noggrann genomgång av våra livsmedel.

I juli försvann kravet på förpackningsdag. Vi vill också veta ursprunget – från vilken kossa kommer köttet etc? Om branschen uppfyller sina frivilliga åtaganden får vi det. Kvaliteten på det svenska köttet ifrågasätts. Kvalitetsmärkningen enligt EU:s klassningssystem får vi inte se i butikerna. Miljömärkningen är vilseledande. Garantimärkning vad är det?

Vem som har makten över maten får vi också veta samt hur matpriserna sätts, hur kött, grönsaker, bröd och mjöl produceras och hanteras. Vi kan också läsa om bestämmelser kring salmonella, hormoner och antibiotika.

Handeln skapar efterfrågan på det de vill sälja. Boken försöker hjälpa konsumenterna. Den är lättläst och intressant.

Vid den välbesökta presskonferensen lovade förlaget producera en studiehandledning till boken, så att de kan användas av studiecirklar.

Rekommenderat cirkapris i bokhandeln 166:-.

Siv Waldor

**Nelson Mandela,
Den långa vägen till frihet
Rabén Prisma 1994**

**Per Wästberg,
Resan mot friheten
Wahlström & Widstrand 1995**

Nelson Mandelas självbiografi *Den långa vägen till frihet* handlar om ett långt livs offer för rättigheten att leva ett värdigt liv. Han beskriver hur han föddes fri i sin mors hydda, hur han sprang omkring på fälten, simmade i bäcken som rann genom byn, höll sig till stammens seder och inte visste något om den vita människans lagar.

Senare i Johannesburg upptäckte han att ungdomsårens frihet var en illusion och att de svartas frihet var beskuren. Han ser ingen annan möjlighet än att delta i kampen för mänskliga rättigheter. Den leder, som vi alla vet, till en ojämn kraftmätning mellan förtryckare och förtryckta, men trots begränsade resurser är det en imponerande organisation som ANC bygger upp. Sedan följer rättegångar,

underjordisk verksamhet, förräderi, fängelse, fram till presidentvalet 1994.

Men kampen är ännu inte slut. Så här avslutar Nelson Mandela sin biografi:

"Jag har upptäckt hemligheten att när man bestiger ett högt berg så är det bara för att upptäcka att det finns många fler berg att bestiga."

Per Wästberg har följt utvecklingen i Sydafrika i 35 år. Hans bok är ett intressant komplement till Mandelas självbiografi av en person som har bidragit till kampen från en helt annan utgångspunkt. Även om boken är lite "tjattig" – den hade vunnit på att kortas – är det spännande att läsa om de hemliga nätverk som arbetade för att göra ANC:s kamp möjlig, om alla människor som Wästberg möter (bl.a. hans goda vän Nadine Gordimer), om våldet, om valet i Sydafrika.

Trots våld och sorg som ofrånkomligt finns närvarande i båda böckerna, inger de hopp och är åter en bekräftelse på att folkets kamp om mänskliga rättigheter inte kan stoppas!

Lotta Wide

KVINNO- MÄRKT

Cecilia Häggström

4.95

Korsord

Vinn en prenumeration på
Vi Mänskor!
Skicka korsordet till:
Vi Mänskor, Linnégatan 21,
413 04 Göteborg,
senast 15 januari.

Vågrät:

1. Mjolkproducent
3. Skandalomsusad dansk EU-kommissionärs förnamn
7. Beröm
11. Emils syster
13. Sälja billigt
14. Hustru till Karl Marx
16. Historisk estländsk stad
18. Keltisk, irisk
20. Hotad av EU-medlemskap
22. Grundläggande
25. Ej ut
26. Internationell förening för förläggare, utgivare och författare
28. Ytmått
29. På bil i Brasilien
30. Hon var i Aulis och på Tauris
33. Gör far i läsebok
36. Ej självklar kvinnlig rättighet
37. Tysk Brecht-tolkare
38. Kort skall
40. Aktad
42. Är dubbel glädje?
43. Mexikansk konstnär eller svensk sångmö
45. En uppsättning askar
46. Kort för taga
47. Icke utan
48. Högtidligt tilltal
50. Här regerar Vigdis Finnbogadottir
54. Irländsk skilsmässomotståndare
56. Storbritannien
57. Norsk kulturminister

Lodrät:

1. Plats för kvinnokonferens
2. Har egen gård
4. Sinn Féin-anhängare
5. Dricks i Kina
6. Gripna
7. Skandalomsusad dansk EU-kommissionärs efternamn
8. Bryter och sluter ström
9. Svensk EU-kommissionär
10. Tvätt
12. Tidigt
15. Nordvästra Skånes Tidningar
17. Österländsk minister
19. Norskt aktiebolag
21. Träd
23. Samtala
24. Rede
26. Ungefär 3,14
27. Nils Erik Baerendtz
28. Uppsyn
29. EU-metropol
30. Informationsteknologi
31. Förbjudna islamiska räddningsfronten i Algeriet
32. Är Danmark, Finland, Norge och Sverige
34. Ej väntad

1	2		3	4	5	6		7	8	9		10
11		12		13				14			15	
16			17			18	19					
20					21							
	22											23
24			25				26		27		28	
		29			30	31				32		
33	34			35				36				
37						38	39					
40			41		42		43				44	
	45					46				47		
48							49		50			51
		52		53			54	55				
56				57								

35. Skrev Kristin Lavransdotter
39. Kooperativa förbundet
41. Fäster sparbanksträd
44. Samlingssalen
49. Äldre tyskt bilmärke
50. Här regerar Mary Robinson
51. Dykare
53. Teologie kandidat
55. Ylva Eriksson

Sammanställt av Madeleine Bergmark

Grattis

till Agneta Berglund i Skellefteå, som vann en prenumeration på Vi Mänskor med den först öppnade rätta lösningen. Här är rätt svar: X, 2, X, 1, 2, 1, 1, 2.

Svensk husmanskost – var förr ett uttryck för vardagens mat, numera för rätter, som vi anser är typiskt svenska, tillagade av våra fina råvaror. Många av rätterna är inte så snabblagade som vi vill ha idag och därför har husmanskosten kanske nu blivit helgens mat, då man kan ägna mer tid åt matlagning.

Den salta sillen hade stor betydelse i svenska kosten, från att ha varit fattigmansmat räknas den nu till delikatesserna och vi kan laga mycket gott av den, varför inte en

Sillpudding – 4 port

Ca 300 g saltsillfiléer – köp gärna urvattnad, salt sill på burk, eller (om du vill rensa själv) 500 g hel, salt sill – rensa, filéa och vattenlägg 10-12 timmar

10 medelstora, *kokta* potatisar

2 gula lökar

3 ägg

4 dl mjölk

1 krm svart- eller vitpeppar

dill, margarin

Koppla på ugnen, 225 grader. Skär sillen i bitar, potatis och lök i skivor. Varva ingredienserna i smord form, börja och sluta med potatis. Vispa samman ägg och mjölk, krydda med peppar och dill. Häll på äggblandningen och lägg gärna på några klickar margarin. Grädda mitt i ugnen tills äggstanningen stelnat och allt fått fin färg, ca 30-40 min. Servera gärna med rårivna morötter och ev smält smör. Variant är *laxpudding*, som också räknas till typisk, svensk mat från förr. Följ receptet för sillpudding, byt ut sillen mot ca 250 g lenrimmad lax och snåla inte med dillen.

Våra fina *rotfrukter* får vi inte glömma bort. Kan i vardagen på vintern gärna överta den importerade, dyra tomatens och isbergssalladens plats i en sallad. Vi kokar en god soppa på

rotfrukter och grönsaker. Tag gärna fram stora grytan och gör en stor sats och frys in det som blir över. Att skiva eller strimla rotfrukter går ju numera snabbt om man har tillgång till en Matmäster.

Soppa – 4 port

ca 1 liter skurna, blandade rotfrukter och grönsaker allt efter smak, tillgång och säsong t.ex. morot, palsternacka, selleri, purjolök, örter, blomkål. Skala rotfrukter och ansa grönsaker, skölj och skiva eller strimla dem.

Koka upp *1 liter vatten med 2 grönsaks- eller köttbuljongtärningar*. Lägg i grönsaker och rotfrukter, koka dem nått och jämnt mjuka, 4-10 min beroende på storleken på bitarna. De skall ha kvar lite av sin spänst. (Bra proportioner på ingredienserna i en soppa: samma mängd grönsaker som buljong.) Smaka av, strö över rikligt med klippt persilja. Servera med ostsmörgås eller

klimp (var vanligt förr, var ett sätt att få soppan mer mättande) 4 port

5 msk vetemjöl

4 dl mjölk

1-2 msk margarin

1 ägg, uppvispat

Smaksättning: 2-4 msk riven ost

Vispa ut mjölet med *lite* av den kalda mjölken i en kastrull (använd inte stålvisp i aluminiumkastrull, ger grå-daskig färg). Häll i resten av mjölken och fettet, koka upp under omrörning – koka på låg värme 3-4 min. Tag kastrullen från värmen, tillsätt ägget och sjud en stund under omrörning. Smaksätt. Häll upp i form och låt stelna.

Gör du stor sats soppa, variera tillbehören nästa gång, t.ex. frikadeller eller kanske rester av kokt eller stekt kött.

Vi kan variera med att göra en **fisksoppa** med ungefär samma stomme som till grönsakssoppan. Grönsaker

och rotfrukter som till föregående soppa. Fräs dessa med *1½ - 2 msk margarin* i gryta tillsammans med *ca 1 sk curry* eller mer. Strö över *2 msk vetemjöl* – häll på *1 l vatten + 2 fiskbuljongtärningar*. Koka upp. Skär *1 pkt 400g fryst torskfilé* i tärningar, ej för små, och låt koka med i soppan ca 6-8 min. Smaka av, strö över *klippt persilja*. Servera med ett gott bröd, aioli är också gott att lägga i sopptallriken. Denna soppa gör jag gärna själv då jag väntar gäster, som jag inte vet exakt när de anländer på en lång bilresa. Förbered och fräs grönsakerna, värm sedan och lägg i fiskbitarna då gästerna kommit och koka klart.

Potatisen har haft och har, stor betydelse i det svenska kosthållet. Tyvärr går konsumtionen ner och många kokar hellre ris och pasta, eller lagar pizza. Men varför inte göra **bakad potatis** till en bjudrätt, serverad med olika tillbehör, där var och en kan ta för sig efter sin smak, t.ex. purjolök, gräddfil, storkornig kaviar, rökt kött m.m.

Och så har vi **efterrätten!** Till vardags! Det är synd att den försvunnit. Den var ett bra komplement till förrätten, både smak- och näringsmässigt. T.ex. krämer, fruktsoppor, puddingar, äpplekakor, plättar m.m. Det här är den godaste kräm jag vet: 4-5 port.

Blanda i en kastrull (gärna rostfri) *2 dl röd saft, 4 dl vatten och 3 msk potatismjöl*. Låt koka upp – rör hela tiden utefter hela botten – sluta röra då krämen tjocknat och vänta på första bubblan. Tag genast från plattan och lägg i *1 pkt, ca 250 g, djupfrysade bär, t.ex. hallon*. Bären tinar och krämen svalnar av. Serveras med mjölk.

Det är viktigt att hålla kvar kunskaperna om vår svenska husmanskost – ett kulturarv så gott som något!

Gunnel Wide

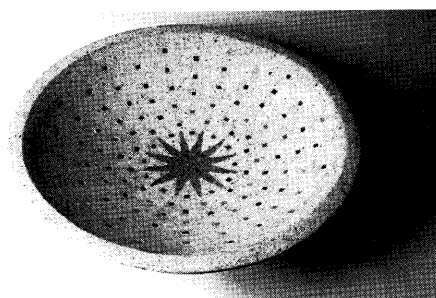
Under bar himmel i Rosendals trädgård

Augusti till oktober ställde Kerstin Ahlgren ut skulpturala fat och skålar i terazzo och mosaik på Örtagården i Rosendals Trädgårdar.

Hon har ett naturinspirerat rustikt formspråk. Skålarna gör sig bra i trädgården på sommaren, gärna vattenfyllda eller med blommor i, för att tas in på vintern som fruktskålar eller dekoration.

Terazzo är en form av betong, en tre-tusenårig teknik bl a använd i Pompeji.

Ett svart fat med lysande blå spiral, ett vitt terazzofat med guldmosaik och en tolvuddig blå stjärna i botten,

och en skål som en djup öppen frö-kapsel i ärggröna nyanser med röda mosaikinläggningar på yttersidorna, blev vi särskilt förtjusta i.

Tidigare har Kerstin mest arbetat som tecknare, men känner det som en befrielse att nu arbeta tredimensionellt. Hon är glad över sitt samarbete

med Strängbetong, att få hålla till i deras verkstadslokaler vid utrymmeskrävande moment i arbetet.

Under bar himmel blev skålarna särskilt dekorativa mot den prunkande grönskan i Örtagården.

Siv och Eva

Svenska Kvinnors Vänsterförbund

Till minne av Elsa Nyström
har Vi Mänskor mottagit gåvor
från SKV-Fyrklövern, anhöriga
och vänner.

Till minne av Birgit Johansson,
gåva till SKVs solidaritetsfond,
Kvinnohus i Honduras

Viveka Olofsson, Malmö.
Aase Bang, Karlstad.
Kerstin Lund-Ringholm och Ulla Elet.
Vivan Olofsson, Göteborg.
Rita Eliasson, Solna.
Signe E Haider med flera, Solna.
Solveig och Gunnar Hansson, Sköndal.
Kirsten Persson, Göteborg,
Ehtel Svensson, Göteborg,
Sonja Borg, Göteborg,
Göteborgsavdelningen SKV,
Greta Segersson, Göteborg.

Insamling på SKVs konto nr 51323-4,
från 9 november -94 till november -95.

Honduras

Maja Bolling,
Gunilla Palmstjerna -Wiess,
Gunilla Carlstedt,
Anonym,
Eva Danielsson,
Lena Gretasdotter,
Birgit Andersson,
G. Francke,
A. Krafft,
A. Berger,
Astrid F,
Siv Waldor,
Eva Ekvall,
Elice Mellgren,
May Leijon,
Elma Nilsson,
Hillevi Östlund,
Gun Höjlund,
Gerd Thambert,
Lisbeth Schultz,
Till Eva Palmers minne,
Frideborg Lötberg,
Lunds solidaritet med latinamerika,
Maria Loa,
Elly Francke,
Nelly Winlöf,
Margareta Mannhiemer till Agnes,
Till minne av Birgit Johansson
Greta Segersson,
Östen Johansson.

Pumpar till Afrika

SKV Fyrklövern,
Anonym.

Solidaritet

Hälsning till Kirsten Perssons födel-
sedag,
Herman B,
Gun Höjlund,
Piteå-Munksund SKV,
Till minne av Anna Svensson,
Till minne av Thea Reinhardt,
Insamling på Haradsdagen,
Ruth Ettlinger,
Sonja Borg,
Gunnel Ekvall,
Greta Segersson.

Vietnam

Elice Mellgren.
Insamlingen till Honduras pågår. På
kvinnohuset i Honduras arbetar man
intensivt och är beroende av vårt bi-
drag dit. Första etappen är avklarad
och den andra pågår. Vårt insamlings-
konto solidaritet är bra att ha när vi
skickar akut hjälp, och till Fistulasjuk-
huset, och Kubasolidaritet. Pumpar
till Afrika är avslutad. Till Vietnam
har vi för tillfället ingen insamling.

Britta Lorentzon -75 år

har hyllats med
gåvor till
Vi Mänskor av
SKV:are i Stock-
holm och Göte-
borg.

Tack

Till er alla, som försökte trösta oss, vid vår son Björns död,
vill jag rikta ett varmt tack.

Tack för alla varma tankar, kramar, kyssar och tårar.

Tack för alla kort, brev och blommor.

Tack för insamlade pengar, som vi sänt in på
Vi Mänskors konto 9024-1,
till minne av Björn.

Zaida och Allan

SVENSKA KVINNORS VÄNSTERFÖRBUND

Postgiro: 50 50 95-0 Insamlingskonto: 5 13 23-4

Barnängsgatan 23
116 41 Stockholm
Tel: 08-640 92 05
Tisdag och torsdag 13.00-15.00

Linnégatan 21
413 04 Göteborg
Tel: 031-14 40 28
Måndag till fredag 10.00-15.00

SKV är partipolitiskt obundet och verkar för ett demokratiskt samhälle med en ekonomi som inte bygger på profit utan på människors behov, ett samhälle fritt från alla former av förtryck.

Förbundets målsättning är:

- Att verka för jämlikhet mellan kvinnor och män och för kvinnors deltagande på alla områden av det ekonomiska, sociala och politiska livet, samt att verka för ett socialt och ekonomiskt rättvist samhälle där alla har ett meningsfullt arbete.
- Att verka för ett samhälle där alla barn och ungdomar kan känna trygghet och har lika värde, och där de tillförsäkras fysisk och psykisk hälsa, och ges samma utbildningsmöjligheter.
- Att verka för fred, allt framtidsarbets grundval - mot krig och imperialism — krigets främsta orsak. Förbundet vill verka för allmän och total nedrustning.
- Att verka för skydd av vår egen och framtida generationers miljö, för ett resursbevarande samhälle som tar hänsyn till människors verkliga behov och sambanden i naturen.
- Att verka för solidaritet mellan folken, för folkens nationella oberoende, för de förtrycktas befrielsekamp, för en värld fri från varje form av ekonomiskt, politiskt, socialt och kulturellt förtryck, mot fascism och rasism.
- Att bekämpa all kommersiell exploatering av såväl vuxna som barn.

SKV har i korthet följande historia:

1914 bildades Föreningen Frisinnade Kvinnor under parollen: Mot krigspsykos, för demokrati och kvinnors likställdhet. 1931 utvidgades förbundet så att ett samarbete blev möjligt mellan alla kvinnor som önskade en samhällsutveckling i vänsterriktning. Då fick förbundet sitt nuvarande namn.

År 1946 anslöts Svenska Kvinnors Vänsterförbund till KDV (Kvinnornas Demokratiska Världsförbund), WIDF, (Women's International Democratic Federation).

KDV har konsultativ status hos FN:s ekonomiska och sociala råd, samt hos UNESCO. Denna status innebär rätt att yttra sig vid sammanträden och att framlägga egna förslag.

SKV-avdelningar:

Arvika
Brita Tener
Högåsvägen 4
671 00 Arvika

Boden
Marianne Soutukorva
Rädisvägen 6
961 48 Boden
Tel: 0921/723 77

Forshaga-Kil
Ingela Wessmark
Prästbol Pl 7003
665 00 Kil
Tel: 0554/153 07

Centrala avd i Göteborg
Barbro Andersson
Väwarevägen 2 D
433 75 Partille
Tel: 031/95 76 05

Göteborgsdistriktet
Zaida Hagman
Säckgränd 3
415 03 Göteborg
Tel: 031/25 31 65

Göteborg Bjurslätt
Harriet Engman
Molnvädersgatan 32
418 35 Göteborg
Tel: 031/53 66 96

Gävle
Elsa Kontturi
Ruddammsgatan 38
803 11 Gävle
Tel: 026/19 19 57

Karlshamn
Sonia Karlsson
Pl 1049
290 72 Asarum
Tel: 0454/291 60

Karlstad
Siv Dahlgren
Fogdegatan 10
654 62 Karlstad
Tel: 054/10 09 52

Katrineholm
Gunnel Rudin
Repslagarvägen 96
643 32 Vingåker
Tel: 0151/122 00

Kramfors
Elisabeth Östlund
Fiskja 5221
872 00 Kramfors

Linköping
Sonja Wahlstein
Kagagatan 8
582 37 Linköping
Tel: 013/13 08 48

Luleå
Agnes Wennberg
Vinkelgränd 1
951 41 Luleå
Tel: 0920/195 34

Lund
Astrida Svensson
Mellanbacken 8
240 10 Dalby
Tel: 046-20 08 222

Malmö
Kerstin Sandgren
Bokhållaregatan 35F
211 56 Malmö
Tel: 040/23 36 75

Mölnadal
Gunhild Johansson
Storgatan 26
431 31 Mölnadal
Tel: 031/27 71 04

Olofström
Carina Gillberg-Björk
Snöbärsvägen 12
293 00 Olofström
Tel: 0454/400 77

Orust
Emi Friholt, vice ordf.
Torget 1
474 92 Stocken
Tel: 0304/512 15

Piteå-Munksund
Anna-Lisa Nilsson
Mössvägen 45
941 00 Piteå
Tel: 0911/378 35

Skellefteå
Pia Risan
Frostgränd 23
931 51 Skellefteå
Tel: 0910/397 80

Skövde
Karin Sandelin
Mariestadsvägen 75
541 00 Skövde

Stockholms innerstad och norra förorter
Gerd Thambert
Åsögatan 170:1
116 32 Stockholm
Tel: 08/641 46 51

Stockholms södra förorter
Eva Danielsson
Pelargatan 16
121 47 Johanneshov
Tel: 08/ 649 57 00

Umeå
Katarina Sandström
Klaverstråket 32
902 57 Umeå
Tel: 090/12 17 38

Uppsala
Anneli Granholm
Studentstaden 4
752 33 Uppsala
Tel: 018/54 26 07

Östersund
Li Öm
Divisionsgränd 4
831 38 Östersund
Tel: 063/10 30 64

Förbundsordförande:
Aase Bang
Herrgårdsgatan 12
652 24 Karlstad
Tel: 054/18 99 61

Jakten på nya prenumeranter har börjat! Deltag du med!

Vinn en veckas vistelse i den underbara stugan med plats för 6 personer, i Gesunda i Dalarna – fantastisk skidterräng och underbart under både sommar och höst!

För varje ny prenumerant du värvar från och med 1 december 1995 till den 1 oktober 1996 får du en vinstchans till stugvistelsen. Den som värvat flest prenumeranter vinner. Du har också chans att få ett bokpris.

Varför gör vi nu detta?

Jo, för det första: Vi Mänkor behövs som ett alternativ och komplement till andra media. Vi Mänkor är tidskriften som envetet och engagerat beskriver samhället i Sverige och andra länder ur ett radikalt kvinnoperspektiv – och det är svårt att hitta någon annan stans! Ett perspektiv som behöver spridas!

För det andra: Vi Mänkor har dåligt med pengar. Kulturrådet har successivt och kraftigt minskat sitt bidrag till tidningen. (Kulturrådet ger stöd till kulturtidskrifter i syfte att säkra mångfalden inom media.) Vi skulle så gärna vilja göra än ännu bättre tidning, men för det behövs lite mer resurser.

För det tredje: Vi Mänkor fyller 50 år 1997 och det tänker vi fira bl.a. med det dubbla antalet prenumeranter än vi har idag! Så hjälp till och sprid budskapet!

Så här går tävlingen till:

Antingen kan du skriva till oss eller ringa 031/144028, 422894 eller 08/6409205 (tisdag och torsdag 13-15) eller skicka e-mail: gunnel@tripnet.se och meddela ditt namn och vem du har värvat. Så fort din kamrat har betalat prenumerationsavgiften får du en bekräftelse på att du deltar i tävlingen.

Alternativt kan den som ska prenumerera sätta in 140 kronor på postgiro 90 24-1 och skriva på inbetalningstalongen vem som värvat.

Om du ger bort en prenumeration som gåva berättigar det också till att delta i tävlingen.

Hälsningar
från redaktionskommittén

Vi Mänkor finns också som taltid- ning!

Du kan prenumerera
för samma pris som
pappersutgåvan – 140
kronor för fyra num-
mer om året.

Anmäl ditt intresse till
redaktionen tel 031- 42
28 94, eller till Zaida
Hagman, tel 031-14 40
28.

- JA – jag vill gärna prenumerera på Vi Mänkor – pg 90 24 - 1
☐	Helår 4 nr	140 kr
☐	Gåvoprenumeration	140 kr
☐	Stödprenumeration	200 kr
☐	Jag vill veta mer om Svenska Kvinnors Vänsterförbund (SKV)	
☐	Jag vill bli medlem i Svenska Kvinnors Vänsterförbund (SKV)	

Räkning till:

Gåva till:

Namn.....

Adress.....

Postadress.....

Telefon.....

Svenska Kvinnors Vänsterförbund
Viktoriahuset
Linnégatan 21
413 04 GÖTEBORG

BEGRÄNSAD

EFTERSÄNDNING

Vid definitiv

eftersändning återsänds
försändelsen med nya
adressen på baksidan
(ej adressidan)

Nästa nummer utkommer lagom till 8 mars. Ett feministiskt temanummer med internationella utblickar.

Här hittar du Vi Mänskor:

Göteborg: Alternativ Handel, Aniara, Frölunda Kulturhus, Haga Bokcafé, Pressbutiken, Pusterviksteatern, Röda rummet. **Gävle:** Alternativboden Lyktan. **Jönköping:** Bokcaféet i Jönköping. **Kalmar:** Bokcafé Arbetarkultur. **Karlstad:** Karlstad Bokcafé. **Lund:** Tidskriftsbutiken. **Stockholm:** Bokpalatset, Kvinnobokhandeln Medusa, Ströms Tobaks-handel. **Södertälje:** Mediett. **Uppsala:** Röda Rummet, Uppsala Bokcafé, Wahlbergs Tidningar och Tobaks AB.

Vi Mänskor